Dit blad ligt ter raadpleging en lezing op de leestafels der Oost- en West-Indische Mailbooten en der voornaamste Sociëteiten, Hotels, Café's en Leesinrichtingen, zoowel hier te lande als in Oost- en West-Indië.

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

ORGAAN DER VEREENIGING OOST EN WEST

Opgericht door Kolonel E. V. L. van Zuylen, 21 Maart 1900.

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang".

KANTOREN:

HOOFDBESTUUR . . . . } HEULSTRAAT 17, DEN HAAG
VOORLICHTINGENDIENST . . . . . } TEL. 14519. POSTGIRO 114574

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd en gezonden aan de Redactie, HEULSTRAAT 17, DEN HAAG.

ADMINISTRATIE VAN HET „KOLONIAAL WEEKBLAD"
HEULSTRAAT 17, DEN HAAG. - TELEFOON 14519. - POSTGIRO 14574

Voor *Administratie* en *Verandering van Woonplaats* wende men zich in Nederl. tot den Administr.: HEULSTRAAT 17, Tel. 14519. Postgiro 14574, in Ned.-Indië tot den Hoofdvertegenw. te SOEMENEP (Madoera) Mr. K. FAUSER. Voor *Advertentiën* tot de DRUKKERIJ TEN HAGEN, NOBELSTRAAT 20. Tel. Interc. 11987*. Postgiro No. 17260, beiden DEN HAAG.

INHOUD: *De Inlandsche gemeenten op Java en Madoera. — Koningin Wilhelmina Stichting. — Van Batavia naar Soerabaja en terug in één dag. — Kunst-, Kunstnijverheid en Huisvlijt. — Van Week tot Week. — Persoverzicht uit de Ind. Bladen en Tijdschriften. Uit de Eur. Pers. Uit de Inl. Pers. Uit de Chin. Pers. — Literatuur-Overzicht. — Suriname. — Curaçao. — Uit den Verren Vreemde. — Berichten der Afd.: (I. 's Gravenhage, II. Utrecht). — Meded. — Mutaties van 15 tot 22 Oct. 1924.*

De inlandsche gemeenten op Java en Madoera;

de zeer onjuiste opgaven en inlichtingen daarover in den Regeeringsalmanak.

Door E. L. K. SCHMÜLLING.

Het Koloniaal Weekblad van 3 Januari 1924 bevatte eene bijdrage van mijne hand over bestuurlijken hervormingsarbeid; ter ondersteuning van het betoog waren daarin een vijftal statistische aantooningen opgenomen. Van de laatste luidde het opschrift: „Aantooning van de zacht gezegd, onbevredigende wijze, waarop dit groote en veelbeteekenende gebeuren in den Regeeringsalmanak is behandeld". Onder dit „gebeuren" wordt, in administratieven zin opgevat, verstaan het *sterven der inlandsche gemeenten,* dus in de:

Gouvernementslanden: de desa's en kampongs;
Vorstenlanden: de kabekelans.

Zooals in het nummer van 24 Januari van dat Weekblad bewezen, bedroeg het aantal gestorvenen voor elke dezer soorten ± 10.000, dus bij elkaar twintig duizend. Deze approximatieve gelijkheid moge reeds op zichzelf een merkwaardig toeval heeten, maar daarbij voegt zich nog het tweede toevallige feit, dat dit heengaan vrijwel heeft plaats gehad in den Regeeringstijd onzer Koningin.

Nu is in die aantooning wèl het jaar 1922 opgenomen, maar niet ingevuld, en dit is met voordacht gedaan, nl. met de bedoeling, om zulks alsnog te doen, nadat de Almanak voor '24 zoude zijn verschenen; want dan zoude men den stand van eind '22 kunnen opnemen en zien of de tot dusverre in deze zoo schromelijk miswijzende, nl. tientallen jaren achterlijke Almanak, zich niet op dit punt zoude hebben gebeterd. Daar die Almanak, officieele toeverlaat, ambtelijke Jaarbijbel, telken jare zoo niet door, maar dan toch vanwege den Landvoogd, nl. de Algemeene Secretarie, het befaamde allerhoogste en meest centrale kantoor van Ned.-Indië, wordt samengesteld en bewerkt, wordt het als bekwame Leidsman, als trouwe en deugdelijke Mentor en Voorlichter door de „doolhoven" van bepalingen en voorschriften van meest uiteenloopenden aard en overstelpende talrijkheid aangemerkt. En inderdaad wordt er als zoodanig ook door duizenden een nuttig gebruik van gemaakt. Er zit dan ook heel wat nauwgezette kantoorarbeid en veel accumulatieve inktvlijt in.

Maar deze jaarlijksche secretarieele pennevrucht heeft naast de „vertues de sa qualité" ook zekere en zeer ernstige „défauts": men kan haar niet verwijten een overmaat van actualiteit en levendigheid, kan veeleer op te vele plaatsen een tekort daarvan constateeren en moet dit dan eens betreuren, als zulks nl. „niet zoo erg" is, maar ze critiseerend beschouwen en vastleggen of zelfs laken „als het wel erg is", als het te groote leemten, achterlijkheden, onjuistheden of anderszins betreft; deze zijn alle min of meer het gevolg van te groote onverschilligheid, onwetendheid of onbekendheid met „das volle Menschenleben", dus met het krachtige en veelvormige indische gebeuren, vooral in staatkundigen, maatschappelijken en economischen zin. En juist in het onderwerpelijke geval blijkt dit treffend: daarom verdient het eens belicht te worden; want men heeft hierbij te doen met een typeerend stuk, tevens bewijs van duf schematisme, van zielloos neerschrijven en redeloos koersen op het kompas van het heilige „antecedent" en angstvallige afvraging van het stereotype „hoe was het verleden jaar"?

Nu de feiten:

Voor eind 1920 was het geheele aantal desa's, waartoe in dit verband ook de kampongs gerekend moeten worden, in die aantooning voor de Gouvernementslanden (op honderden afgerond) geven:

door den Almanak met:	30.800
feitelijk was dit totaal:	23.500
verschil:	7.300;

voor eind '22 waren deze getallen achtereenvolg[ens] 30.300 en 22.500; verschil: 7.800 (dus 35 [%] hoog) (a).

Voor de Vorstenlanden waren deze aantallen betrekking hebbende op kabekelans voor ein[d]

'20: 19.400 en 13.400; verschil: 6.000;
'22: 19.400 en 11.400; verschil: 8.000; (70 [%] hoog).

Maar voor (a) is het nog ongunstiger, want verschil is feitelijk nog grooter; het getal 2[2] was langs den weg van combinatieve becijf[ering] verkregen, die, zooals achteraf gebleken is, m[et] vereischte voorzichtigheid is opgemaakt; en w[as] ook in het Koloniaal Weekbl. van 24 Januari gewezen. Want de in deze alleszins bevoegd[e] bekwame bewerker van de bijdrage in het In[d.] Gedenkboek over het indische gemeentewezen aan het Depart. van Binnenl. Bestuur werk[zaam] Adjunct-Inspecteur v. Agrarische Zaken, M. Ranneft, zegt daarin op bl. 80:

„. . . . terwijl van 1902 tot '12 hun aantal w[einig] afnam, daalt dit van '12 tot '22 van 26.000 [tot] 22.000". Hij zegt dus: „tot '22", waarmede d[us] tijdstip bedoeld is, vroeger dan eind '22, en op [zijn] vroegst is dit het begin van dat jaar. Op eind '22 was het dus stellig lager dan 22.000 en dus verschil minstens 8300 of 38 %. Daar dat Ged[enk]boek in September '23 verscheen, kan men aannemen, dat de bewerker die bijdrage in [het] eerste, hoogstens tweede kwartaal '23 voltooid drukklaar had. De stand der afdalende evolutie hem bekend uit de laatste gegevens, waarover Departement voormeld op dat oogenblik kon schikken en hoogstwaarschijnlijk kende hij ze niet vóór den stand van eind '22. Maar aangenomen de stand voor 1922 ware afgerond 22.000, dan dit volstrekt niet zeggen, dat zulks ook als to[taal] aan den Landvoogd (dus de Algemeene Secretarie) was opgegeven, maar wèl moet zulks gebeurd t.a.v. de gewestelijke totalen, welke bijeengenomen die 22.000 opleveren: die opgave moet dan aan de Algemeene Secretarie verstrekt zijn, al het alleen en uitsluitend ten behoeve van Almanak; want een andere verstrekker bestaat niet buiten dat Departement; zoude men namelijk rechtstreeks tot de Residenten wenden, wat wel mogelijk, maar hoogst onwaarschijnlijk dan zouden de gegevens toch gelijkluidend zijn.

De vraag rijst dus: hoe is men tot dit opvallend verschil van eindtotaal gekomen? Heeft men Secretarie de gegevens van het Departement gezet en willekeurig die van het vorige jaar, en daar een weinig veranderd nl. verlaagd, moet dit heel zonderling en berispelijk heeten; is er door het Departement, dus door of bij lagere instantie eene dergelijke nalatigheid be[gaan] en die tot zoo abnormaal groote afwijkingen geleid?; en dat in eene aangelegenheid, waar men, èn stellig nà 1920 toch wel met goeden gr[ond] mocht verwachten, dat zij met de uiterste [zorg]vuldigheid, ongeveer als in Nederland, werd [be]werkt en bijgehouden! 1920 was immers het jaar der eerste volkstelling, waardoor men zoo nauw[]keurig mogelijk het aantal *personen* wilde bepalen maar de gemeenten zijn *samenwoningen* van per[]sonen en hun betrekkelijk zeer geringe aantal zeer gemakkelijk vast te stellen. Maar hoe er is gezondigd; hetzij te Buitenzorg, hetzij Batavia. Maar de zaak wordt nog bevreemdend als men bedenkt, dat de bijdrage van M. Ranneft voormeld, er niemand op deze twee plaatsen heeft gebracht, om deze zaak scherper te bekijken of zelfs te doorgronden. De bewerker-bureauman kantoorheer heeft dus van die bijdrage òf geen kennis gehad, òf er wèl kennis van genomen, zon[der]

dit echter bij hem eenige heilzame twijfel opgeheeft, op zijn beurt eene aansporing tot critiherziening van wat sinds het groote aantal en van bij elkaar ongeveer eene derde eeuw, in eds grover en gapender afwijking van den feiteken toestand, nl. het werkelijke aantal gemeenten, ar in jaar uit op de Landsdrukkerij werd te boek steld in den hoogambtelijken jaarbijbel. Dientenvolge staat men thans voor het ongelooflijk klinnde geval, dat de bijbelsche opgave voor 1922 geeft den stand van 1892 voor de Gouvernes- en voor de Vorstenlanden.

het in het licht van het hier vermelde te veel, redelijk verlangd, dat de voor de opmaking twoordelijke Secetarie- of Departementsambtegeen tweebeenige automaat zij, maar die male hoeveelheid van inzicht in, belangstelling de door hem behandelde zaak bezitte, dat hij indien voor eene deugdelijke berichtgeving g, eens ook tot de betrekkelijke afdeeling van lfde Centrale Bureau wende, om voor- of ining omtrent onderwerpen, die in den Almanak t of tabel, in letter of cijfer met eenige uitgheid moeten worden behandeld? Dan zoude

ch allicht iets kunnen vernemen, behalve om wat er met de desa's en vooral sinds 1919, nl. de ordonnantie op de splitsing en samenvoe werd afgekondigd, in versneld tempo gaande k omtrent de verdere voornemens en bedoelindie men in verband met de schepping der ernementen voor de desa's koestert, terwijl de ngs principieel bestemd zijn, om zich in de sgemeenten op te lossen. Ook zoude hij alsdan ne moeite door een en ander te weten zijn gen omtrent de beteekenis en gevolgen, die de nde Reorganisatie der Vorstenlanden, eene gewikkelde zaak, maar een bestuurlijk meesk tevens, en thans in volle en krachtdadige ring, op het overgroote aantal der archaische elans heeft, die gelukkig bij duizendtallen verdwenen en nog zeer snel aan het veren zijn. In tegenstelling met het Gouvernegebied zwijgt het Indische Gedenkboek over laatste, wat althans de statistische gegevens t.

een staatsrechtelijk oogpunt, dus als men aan den staatsopbouw, aan organisatie, hang en werking van het Overheidsapparaat t Openbare Gezag, dan moeten die inlandsche nlen er toch dwingend de belangstelling voor gen, en zij verdienen die toch wel ten volle ns meer dan ooit voorheen: want, zoo niet sluiting, maken zij er voor een zeer aanmerdeel den grondslag van uit; daarop staat en e bovenbouw; zonder deze ware zij onbestaann zoude men zich zeer moeielijk kunnen voor, hoe er het Indische Gemeenebest zoude uit-Over andere beteekenissen, functies en inn van die inlandsche gemeenten zij hier gen, omdat zij vallen buiten de sfeer en het doel, oor de Almanak bestemd is, nl. die van legisen, administratieven en voorlichting gevenden Maar, tot die veel engere grenzen beperkt, kan och waarlijk als een even billijk als redelijk gen gelden, dat door het hoogste hulporgaan, wijdloopige en veelvermogende Opperbureau, Algemeene Secretarie wijd befaamd, het ondergedeelte van den Almanak, en in elk voortaan onberispelijk worde behandeld. men est omen": het woord „algemeen" sluit stilzwijgende opgelegde plicht in, om welk rdeel ook, mits van eenige belangrijkheid niet schillig of nalatig te behandelen, zoodanig dat men bijna kan spreken van verwaarloo-Over de bizonderheden zij hier kortheidshalve gen en ze zullen, naar gehoopt, nog aan de arie worden bekend gemaakt.

Men is op grond hiervan geneigd, om te gelooven, dat de bewerkers op de bureaux gekooide lieden zijn, in zwaar gegrendelde kazematten levende, waar bijkans geen lichtstraal doorheen schijnt en waarbinnen men zeer weinig van het, en niet alleen door Goethe zoo interessant gevondene, „volle Menschenleben" verneemt of waarneemt. In feite is echter het gebouw dier Secretarie gelegen binnen een kampong, dus eene inlandsche gemeente, omgeven door levende en bloeiende tropenweelde, niet ver van het gewriemel der drukke handelswijk en van de gonzende markt; dicht bij gemeentehuis, rechtsgebouw, sociëteit, ziekenhuis, gevangenis, kazerne, sportveld en, last not least, Lands Plantentuin; en men kan te Buitenzorg allerlei vernemen en te weten komen langs ambtelijke en niet-ambtelijke kanalen. En wordt aan een en ander de vereischte aandacht geschonken, dan zal er de Almanak stellig bij winnen en door verbeteren en niet alleen t.a.v. de inlandsche gemeenten, want naar van bevoegde zijde vernomen, staan er ook nog andere onderdeelen van buiten het lood.

Het proefschrift van Mr. Heslinga over het „Inlandsche Bestuur" van 1920 kan men wel als eene acte van beschuldiging met vele punten van aanklacht beschouwen. Het in October '24 verschenen proefschrift van Adam over de „autonomie van het Indonesische dorp" grondt terecht zijne statistieken niet op den Regeeringsalmanak; de schrijver heeft vermoedelijk lont geroken; hij begint althans het zakelijke gedeelte daarvan met een zin, waarin het harde woord berucht voorkomt. In 1917 bezigde ik in het „Koloniaal Tijdschrift" het woord „wemelen van fouten", die op eene andere plaats aangetoond zijn.

Koningin Wilhelmina Jubileum Stichting.

Bij gelegenheid van het 25-jarig Regeerings Jubileum van Hare Majesteit de Koningin zijn door de ingezetenen van Nederlandsch-Indië gelden bijeengebracht voor een aan Hare Majesteit aan te bieden huldeblijk. Door Hare Majesteit is ten aanzien dier gelden beslist dat zij zouden worden aangewend in het belang van eene stichting, die de renten van het kapitaal zal besteden ten bate van het geneeskundig wetenschappelijk onderzoek van Volksziekten en van de bestrijding daarvan.

Ten einde aan den uitgesproken wensch van Hare Majesteit uitvoering te geven, is bij notarieele acte van 29 Maart 1924 eene stichting in het leven geroepen onder den naam van *Koningin Wilhelmina Jubileumstichting*, waarvoor door den Gouverneur-Generaal een bestuur werd benoemd.

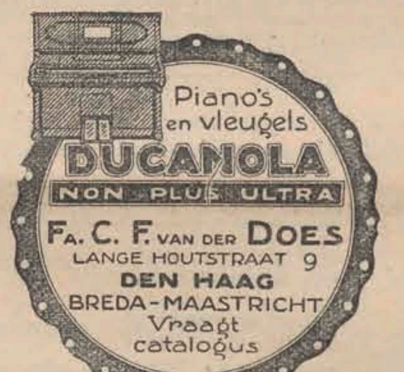
Onder Voorzitterschap van den heer W. Frijling, Vice-President van den Raad van Nederlandsch-Indië, heeft eenigen tijd geleden de eerste bestuursvergadering van deze stichting plaats gehad. Hiermede is zij op 13 Juni 1924 haar arbeid begonnen. Op deze eerste bestuursvergadering werden de plannen en werkzaamheden besproken, die het doel der Stichting moeten verwezenlijken.

Het kapitaal der Stichting, bestaande uit een bedrag van ± f 460.000.—, moet onaangetast blijven, zoodat alleen de rente, ongeveer f 25.000.—, 's jaars bedragende, voor de nastreving van gemeld doel aangewend kan worden. Het bestuur is van meening, dat dit bedrag niet voldoende is om wetenschappelijke onderzoekingen van volksziekten of de bestrijding daarvan zelfstandig ter hand te nemen, zoodat het zijne werkzaamheden zal moeten bepalen tot het steunen van onderzoekers en van lichamen, die hetzelfde doel nastreven, en tot het bevorderen van dergelijke onderzoekingen.

Afgewacht zal dus worden of bepaalde onderzoekers of lichamen steun verlangen en daartoe aanvragen indienen.

De aanvragen zullen voor het uitbrengen van prae-advies allereerst in handen gesteld worden van

BESCHIKBAAR.

eene ter vergadering ingestelde deskundige Commissie van Rapporteurs.

Deze Commissie wordt gevormd door Dr. G. W. Kiewiet de Jonge, C. D. de Langen,, J. J. van Lonkhuyzen, Mr. L. J. A. Trip en Dr. A. J. F. Oudendal.

Het adres van den Secretaris luidt: Dr. A. J. F. Oudendal, Kramat 95, Weltevreden.

Van Batavia naar Soerabaja en terug, in één dag.

Luitenant Nab heeft in 10 uur 15 min. van Batavia naar Soerabaja heen en terug gevlogen. Het Ind. Nieuws v. d. Dag geeft naar aanleiding van dien tocht de volgende bijzonderheden.

Luitenant Nab is door dezen tocht de eerste vliegenier die het ontbijt te Batavia gebruikte, den lunch te Soerabaja en die vóór de thee weer in de hoofdstad terug was. Nooit tevoren is iemand op denzelfden dag heen en teruggevlogen tusschen Indië's twee grootste steden.

Verder heeft luitenant Nab het Indische woord „nacht vliegen" op zijn naam gevestigd. Hij vertrok toch van Antjol om 4.50 des morgens in het stikkedonker, zonder lichtbaak; zonder eenig ander lichtpunt op het landingsterrein steeg de aviateur er in de duisternis op en koerste, eveneens geheel in het donker, naar het Oosten. Ook daarbij wees geen enkel licht hem den weg, dien hij zuiver op het kompas vond. De H. 126 was reeds voor Cheribon, toen een lichtstreep in het Oosten de dagvorstin aankondigde.

Ten slotte heeft luitenant Nab records op zijn naam gevestigd voor den grootsten afstand welke hier in Indië — misschien zelfs beoosten Suez — op één dag door een aviateur werd afgelegd, zoomede voor het grootste aantal vlieguren, dat hier op één dag behaald werd. De afstand Batavia—Soerabaja bedraagt hemelsbreed ongeveer 780 K.M.; over de heenreis werd zes uur gedaan en over de terugreis 4 uur 45 minuten.

Een vertegenwoordiger van het Nieuws was aanwezig bij de aankomst van het vliegtuig.

Het was precies 4.45, toen de slanke De Haviland met een sierlijken zwaai als een reuzevogel op het landingsterrein neerstreek, om, na een paar honderd meters over het terrein te hebben gehobbeld, vlak voor de hangars tot stilstand te komen.

Wij constateeren met genoegen dat niet alleen luitenant Nab, maar ook de sergeant-majoor-mécanicien van Reenen er frisch uitzag, absoluut niet vermoeid.

Ik heb op de terugreis aan één stuk door uit Soerabaja gevlogen, deelde luitenant Nab ons mee, zonder tusschenlanding, zooals op de heenreis te Semarang noodig was, omdat toen door den tegenwind de machine meer kracht moest ontwikkelen en dus meer benzine verbruikte.

Kunst, Kunstnijverheid en Huisvlijt.

Javaansch Houtsnijwerk.

De tentoonstelling in Heulstraat 19, Den Haag, van Javaansch houtsnijwerk, voornamelijk afkomstig uit Koedoes, trekt zeer de aandacht. Tijdens de pestbestrijding in die streken moesten vele oude Inlandsche huizen worden gesloopt. De bewoners, die toen niet in staat waren deze dadelijk in denzelfden trant weder op te bouwen, verkochten de waardevolle stukken er uit. Enkele paneeltjes zijn dan ook hier en daar een weinig beschadigd, doch dit is geen bezwaar, ook als men ze gebruikt als inzetstukken bij meubels, zijn ze gemakkelijk te herstellen. In den doorloop tusschen de beide toonkamers staat een prachtig gaaf scherm *(sempiran)*, dat zeker in een rijk gemeubileerde, Europeesche salon niet misstaan zou. Een paar zijden weefsels of vorstenlandsche batiks zouden goed voldoen tusschen de gebeeldhouwde stijlen, even mooi als het doekje uit de Padangsche Bovenlanden, geplaatst in het zich tot spiegelrand uitstekend leenende p… tegen de linkerwand van de voorzaal en het … tegenover hangend prachtexemplaar van een s… *karet* met de fijne steenroode *toempal-kepala*. … doet even voornaam.

De *Nieuwe Rotterdamsche Courant*, avondblad … 16 dezer, schrijft in haar rubriek *Letteren en K…* onder het opschrift:

„Boeatan".

„Een duidelijke opleving valt in „Boeatan" … te nemen; en het mooie van deze opleving is … zij langs een natuurlijken weg geschiedt. In … daad is er niets kunstmatigs aan dezen op… Binnen een tijdsverloop van enkele maanden … er nu reeds verscheidene tentoonstellingen ge… den door repatrieerenden en op deze tentoon… lingen van de verzameling kunst, die deze … schen uit Indië meebrachten, voerden zij het w… om op te wekken tot grootere liefde voor het l… waar deze kunst vandaan komt en voor des… bevolking.

De vorige maand kwamen de heer en mevr… Bouman van hun machtigen indruk, meegen… uit Borneo, getuigen. Thans is er een verzam… bijeen van mevr. Van Overveldt, waarbij … brengselen van kunstnijverheid zijn, die, ho… meer algemeen bekend, toch weer bijzonderh… toonen, die voor den belangstellende in Indi… kunst vol bekoring zijn. Zoo vinden we in … verzamelingen enkele ongewone, zeer schoone … ken. Een kindersarong ontdekten wij uit de … dangsche bovenlanden, die van uitstekende … monie in de versieringsvlakken is en een … wone motieven-voordracht bezit. Men is bijna … neigd bij dit zoo schoone staal te denken aan … doeken van wijlen Duco Krop: eenzelfde leven… vlotheid van een grootlijnig ornament is er … constateeren. En hoewel de motieven beslist … disch zijn, is in de combinatie en verwerking … iets modern-Europeesch. Met dien verstande … de Europeesche kunst van de Oostersche … hebben geleerd.

Van de kunst van Sumatra zijn enkele kostel… doeken aanwezig; een enkele, met kralenrand … zwart middenvlak, draagt de letters van de … vaardigster ingeweven, wat een groote bizon… heid is. Een niet gering onderdeel van deze … zameling vormen de beeldhouwwerken in … Van het snijwerk, zooals we dat uit Djapara-do… kennen, heeft dit zware, veel méér artistieke be… houwwerk niets. Eer kan men aan het oude … werk denken, dat honderd jaar geleden nog … onzent werd vervaardigd, hoewel ook toen … sporadisch. In oude huizen vindt men nog … groote fragmenten, in oud eikenhout uitgev… ze dienen gedeeltelijk als afscheiding van … bule en gang en zijn toegepast boven trap en … ren. Deze beeldhouwwerken, afkomstig uit … see, hebben gediend om de pendoppo van … woonhuis af te scheiden. Rijk aan motieven … ze, men vindt het swastika-ornament en gestyl… de vruchten en bloemen. Uit diep donkerbr… geworden djatihout is alles vervaardigd."

Javaansche Wajang, Dans en Muziek.

De *Utrechtsche Kunstkring* hield Dinsdag 21 Oct… een Javaanschen Kunstavond, waar de Wajang w… vertoond door den Javaanschen *dalang*, R. Har… diringgo, die ook eenige dansen uitvoerde.

Het programma daarvoor was op fraaie wijze v… sierd door den ir. S. van Ravestein, een der best… leden der vereeniging. Harmonisch is de verdeel… der bladzijden, de rangschikking der letters en waj… verbeeldingen, uitgevoerd in rood en zwart.

Toevallig zijn er juist in den *Kunsthandel Gerbr…* daar ter stede twee zuiver geteekende kleine aqua… len van Wajang-figuren, door de Munchener sch… res Walter geschilderd. Ze roepen wel niet het J… vaansch schimmenspel voor ons op, maar doen … hoe de eigenaardige vormen der Wajang-figuren … aanleiding werden tot geestige verbeelding, zoo … wij in de N. R. Crt.

De Indonesische kunst heeft reeds menig fijngev… lig Westersche kunstenaar tot mooi werk, zonder … bootsing, geïnspireerd.

Ook voor de leden van de afdeeling 's-Gravenhage … onzer Vereeniging zal de heer R. Hardjodiringgo een … daags optreden. Dat zal een mooie avond zijn!

* * *

Mevrouw Hofland, van de suikerfabriek Gesi…

De muzikale wereld meer bekend als *Linda Bandara*, kreeg onlangs, als blijk van erkentelijkheid voor het-geen zij in het belang der Javaansche muziek gedaan heeft, van den Sultan van Djokdjakarta een gong van buitengewonen omvang ten geschenke, welke door haar weer aangeboden werd aan de Weensche staats-opera.

Linda Bandara maakte zich verdienstelijk door het componeeren van een Javaansche symphonie, welke verleden jare met groot succes wordt uitgevoerd. Zij verwierf den prijs in de door het Java-instituut uitgegeven prijsvraag inzake Javaansch muziekschrift. Het werk van Linda Bandara is ook eens te Weenen ten gehoore gebracht en toen zéér gunstig ontvangen en beoordeeld.

* * *

In de Indische bladen lezen wij, hoe op initiatief van R. Ng. Sastrosoedarmo, *mantri-penanggap* (belastingontvanger) van het district Salam N.I.S. (soenan's land van Solo) een wajang-orang-vereeniging voor liefdadige doeleinden is opgericht, waarvan de spelers alleen uit *prijajis* (Javaansche edellieden) bestaan. Het doel daarvan is, de opbrengst der voorstellingen te besteden om de framboesia, die onder de bevolking heerscht, te bestrijden. De bevolking van het district is er in het algemeen economisch zeer ongunstig aan toe en kan daarom den geneesheer, die injecties geeft tegen de framboesia, niet betalen.

Ook in Indië wordt aldus de Javaansche kunst dienstbaar gemaakt aan de liefdadigheid, gelijk „Boeatan" verleden jaar winter hier, zoowel in Den Haag als in Groningen en Assen, deden ten bate der behoeftige oud-gedienden in Ned.-Indië. De heer E. M. Harsveldt, gep. adjudant-onderofficier O.-I. L., Celebesstraat 88, Den Haag, die giften voor ditzelfde doel blijft verzamelen, schreef ons dezer dagen o.m.:

„Het zou wel jammer zijn, als deze actie niet doorging, want het moet toch niet onmogelijk kunnen zijn om in Holland een sommetje, laat ik zeggen van b.v. *f* 50.000.—, bij elkaar te krijgen, dat is ongeveer het benoodigde voor zestig huisjes. Denkt U eens in, zestig oude veteranen uit de kampongkrotten van Tillema overgebracht naar een lief huisje, met een erfje, een pisangboom, zijn kippetjes en een pagger van altijd bloeiende kembang spatoe, dat wil wat zeggen!

Enfin, ik geef den moed nog niet op. Volgend jaar is het 30 jaar geleden, dat niemand minder dan H. M. de Koningin tot de troepen sprak, in de Maliebaan, bij het uitreiken der Lombokkruisen: *„Ga naar de Oost en zeg aan uwe kameraden dat het Nederlandsche volk u dankbaar is."*

Welnu, wij zijn gegaan en wachten alsmaar op dankbaarheid, dat zich o.a. duidelijk demonstreert bij mij persoonlijk; ik heb nu ongeveer *f* 600.— 's jaars; dus minder pensioen dan ik zou gehad hebben, indien ik niet gegaan was. Gelukkig dat de eer, van te hebben meegewerkt aan Indië's en Nederland's veiligheid en welvaart, ook wat waard is, al kan mijn schoorsteen daar nu niet van rooken!"

Zou het niet mogelijk zijn de „Indische Kunstavonden" — o.a. van dans, zang en tentoonstellingen van Indische kunstnijverheid — ook dezen winter weer te houden, met het dubbele doel: meer kennis en waardeering te kweeken voor die kunst en van de geldelijke baten de behoeftige Indische oudstrijders van alle rangen met hunne gezinnen te helpen?

Van Week tot Week.

14—20 OCTOBER.

Onderscheidingen. Bij Kon. besluit is bevorderd tot groot-officier der Oranje Nassau-orde Dr. J. W. IJzerman, voorzitter van den Raad van Beheer van het Koninklijk Instituut voor hooger technisch onderwijs in Indië;

is benoemd tot ridder in de Oranje Nassau-orde Pangeran Kesoema Prewira Mohamad Adil, Pangeran van Boven Langkat.

Vliegtocht Holland-Indië. Sedert de afsluiting der vorige „Van Week tot Week" op 13 Oct. dezer, waren de berichten over voortzetting of hervatting van den vliegtocht niet van de lucht. Een definitief besluit is op dit oogenblik (20 Oct.) nog niet genomen.

Volgens een Aneta-telegram was den 15en dezer in Indië reeds een bedrag van *f* 30.000 bijeengebracht. Het zou echter wel kunnen gebeuren dat Indië zich geheel terugtrekt, wanneer de tocht moet worden uitgesteld tot April van het volgende jaar. De reeds gecollecteerde gelden zouden dan worden aangewend voor een tocht Indië—Holland, waarvoor onder de Indische vliegers de grootste geestdrift moet heerschen.

Van der Hoop laat intusschen den moed niet zakken. Een door hem, den 14en Oct., verzonden telegram luidde:

Hoezee! Guilonard acht afdoende en snelle reparatie van het toestel ter plaatse mogelijk. Indien het vóór half November gereed is, kan ik starten voor Batavia. Het terrein is geschikt voor het vertrek.

Onthullingen over de zoutregie. De Oosthoek-redacteur van het Soer. Handelsbl. geeft in het Nr. van 13 Sept. een schets van het zoutbedrijf op Madoera en beschuldigt daarin het Gouvernement van weinig minder dan diefstal en bedrog der bevolking.

Een belangrijke gift. Naar de Preanger-Bode vernam, ontving de predikant der Protestantsche gemeente te Bandoeng van Baronesse Von Klitking-Baud te 's-Gravenhage een gift van *f* 10.000 ten behoeve van de Protestantsche kerk te Bandoeng.

Verkeer in de haven van Sabang. Volgens de Sum. Post werd deze haven van 1 Aug.—1 Sept. '24 bezocht door: 21 Nederlandsche, 24 Ned.-Indische, 11 Engelsche en 7 Duitsche schepen, 1 Noorsch schip en 2 gouvernementsschepen. Aan kolen namen zij te zamen 17.267 tons.

Transmigratie. Aneta meldt uit Soerabaja aan de Indische bladen: De bestuursleden van Boedi-Oetomo en S.I. te Banjoewangi vormen een comité beoogende de transmigratie van inlandsche landbouwers uit overbevolkte streken op Java en Madoera naar de omstreken van Banjoewangi te bevorderen. Zoodra men met het program gereed is, zal het comité zich tot de regeering wenden voor steun en eveneens de medewerking vragen van inlandsche vereenigingen.

H. Slot †. Op 70-jarigen leeftijd is in Den Haag overleden de heer H. Slot, gepensionneerd kapitein-luitenant ter zee, oud-arrondissements-schoolopziener te Zierikzee.

De overledene was officier in de Oranje-Nassau-orde en tevens gerechtigd tot het dragen van de Atjeh-medaille en van het eere-teeken voor belangrijke krijgsverrichtingen.

De onderzeeër K X. Blijkens een bij het departement van marine ontvangen telegram is Hr. Ms. onderzeeboot K X, onder bevel van luitenant ter zee 1e klasse J. W. A. A. Heydt, op de uitreis naar Nederlandsch-Indië, Zaterdag van Tunis vertrokken.

Vuurwapens en ammunitie. Aan boord van het stoomschip Emden, op 6 September van Rotterdam naar Oost-Azië vertrokken, is — zoo meldde Aneta 12 Oct. uit Weltevreden — te Belawan een groote partij vuurwapens en ammunitie aangehaald.

(Het stoomschip Emden, van de Hamburg-Amerika-lijn, dat 6 September van Rotterdam is vertrokken, ging naar Chili en is 4 October te Buenaventura aangekomen en denzelfden dag naar Guayaquil vertrokken. Er zal dus een ander schip bedoeld worden. (N. R. Ct.).

Retourcommissie. De Regeering heeft een algemeen onderzoek gelast naar het retourcommissiekwaad. Volgens het Bat. Nieuwsblad beschikt de Regeering over een lijst met de namen van honderdvijftig ambtenaren, die de retourcommissie hebben aangenomen en die onverbiddelijk zullen worden ontslagen.

J. Vorenkamp †. De heer J. Vorenkamp, oud-leeraar aan de Koning Willem III-school te Batavia, is te 's-Gravenhage, op 64-jarigen leeftijd, overleden.

Majoor L. P. F. Schimpf †. Den 19en dezer is, na langdurige ongesteldheid, te 's-Gravenhage overleden de gep. majoor-titulair van het Ned.-Ind. leger L. P. F. Schimpf.

Noodlottig ongeluk in een tinmijn op Belitoeng (Billiton). Aneta meldt dd. Weltevreden 15 Oct. Bij een aardschuiving in een tinmijn op Billiton zijn tien Chineezen gedood en elf gewond.

Het flottilje-vaartuig Mataram. Volgens een Aneta-telegr. van 14 dezer sleepte de Asahan de op een rif geloopen Mataram af, welke oogenschijnlijk onbeschadigd is. (Een vorig telegram meldde, dat het vaartuig hopeloos verloren was; zie Kol. Weekbl. van 13 dezer).

De firma Van Schalkwijk en Co., Commissionairs in Effecten, Javastraat 96, 's-Gravenhage, vestigt in het bijzonder de aandacht van gepasporteerden en gepensionneerden op hare *Pensioenafdeeling*, die zich belast met alle werkzaamheden, verbonden aan het incasseeren van verlofstractementen en pensioenen tegen een matige provisie.

De toezending der gelden geschiedt aan belanghebbenden in iedere gewenschte muntsoort, waartoe zij door haar bankbedrijf in staat is op de voordeeligste wijze zorg te dragen.

Naast de gewone bankzaken, specialiseeren zij zich verder in Duitsche effecten, zoowel Kuxen, als aandeelen en obligatiën.

Een harer firmanten, die geruimen tijd in Duitschland het bank- en effectenbedrijf heeft uitgeoefend, is, mede door een uitgebreid dossier, in staat alle gewenschte inlichtingen hierover te verschaffen.

Orders hierin, worden dagelijks telegrafisch naar Duitschland doorgezonden.

Verder vestigen zij er de aandacht op, dat gedurende de Amsterdamsche beurstijd op de uitvoering der orders kan worden gewacht, terwijl in haar leeszaal voldoende gegevens ter beschikking liggen, om zich omtrent de meeste fondsen een juist beeld te vormen.

Ook in de ruime vestibule kan men zich voortdurend van het verloop der Amsterdamsche en Haagsche beurzen op de hoogte stellen.

Opening Volksraad. Den 14en dezer is de najaarszitting van den Volksraad geopend.

Een arrestatie. Weltevreden, 16 Oct. (Aneta). Paty, de voorzitter van de Sarekat Ambon, is gearresteerd.

Jubileum Deli—Batavia-Mij. De Deli—Batavia Maatschappij viert 1 Febr. a.s. haar gouden jubileum.

Vereeniging „Suriname". Te Amsterdam is op 13 Oct. opgericht eene nieuwe Vereeniging „Suriname".

Deze vereeniging stelt zich ten doel: I. In Nederland mede te werken tot den socialen en economischen bloei van Suriname. II. De bevordering van de belangen der Surinamers in het algemeen en die harer leden in het bijzonder. Zij bestaat uit gewone-, bestuurs- en eereleden.

Het bestuur is samengesteld als volgt: H. Corsten, Voorzitter; W. Glasener, 1e Secretaris; J. J. Gemmel, 2e Secretaris; W. H. J. Liems, Onder-Voorzitter; L. D. Petit, J. A. E. Tyndall en L. D. Oelst.

Het Sabang-dok. De landvoogd heeft een telegrafischen gelukwensch gezonden aan de Sabang-Maatschappij en aan het personeel van de sleepbooten met de aankomst van het Sabang-dok.

Valsche munterij in een gevangenis. In de gevangenis te Pekalongan is een inrichting tot het aanmaken van valsche munt ontdekt. (Aneta, 17 Oct.).

Pest op Java. Het aantal gerapporteerde pestgevallen bedroeg in de week van 26 Aug. tot en met 1 September in totaal 195, waarvan in de afdeeling Wonosobo 9, Temanggoeng 38, Magelang 15, Djokjakarta 5, Soerakarta 6, Klaten 21, Bojolali 20, Salatiga 12, Kendal 3, regentschap Batang afdeeling Pekalongan 5 en afdeeling Bandjarnegara 61.

Voordracht over Indië. Den 21en houdt Dr. E. C. J. Mohr voor de Vereeniging St. Lucas, te Amsterdam, een lezing met lichtbeelden over het onderwerp: Schoonheidsherinneringen van een nietschilder uit ons heerlijk Indië.

De Rechtshoogeschool. De heer J. Kats, directeur van de instelling tot bevordering van de kennis van Inlandsche talen en land- en volkenkunde te Weltevreden zal, naar „Aneta" meldt, aangewezen worden tot buitengewoon leeraar in het Javaansch aan de Rechtshoogeschool.

Universiteit te Leiden. Den 23en dezer zal de heer L. Adam promoveeren tot doctor in de rechtsgeleerdheid op een proefschrift: De autonomie van het Indonesisch dorp.

Candidaatsexamen Indisch recht de heer G. F. J. M. Beukers.

Hoofdaalmoezenier naar Indië. Den 17en Oct. vertrok de hoofdaalmoezenier F. J. H. Evers via Genua naar Indië, waar hij een onderzoek zal instellen naar de godsdienstige verzorging bij leger en vloot aldaar.

Indische journalisten. Er is een Ned.-Indische journalisten-kring gevormd, waarbij zich 36 journalisten hebben aangesloten.

Japansche handel. Te Soerabaja wordt een permanent Handelsmuseum gesticht, uitgaande van de Nanujo Kyokai. Doel: uitbreiding handelsrelaties Japan—Indië, door meerdere bekendheid te geven aan Japansche producten.

Voordracht Voorzitter Landraad. Ter vervanging van Mr. Dr. Schumann heeft de Volksraad in comitégeneraal de volgende voordracht opgemaakt voor voorzitter: de heeren mr. A. Neijtzel de Wilde, lid van het Hoog Gerechtshof; C. H. M. H. Kiès, lid van den Volksraad, luitenant-kolonel van de artillerie, en mr. A. B. Cohen Stuart, secretaris van den Volksraad. Deze voordracht zal aan de Koningin worden aangeboden. (Aneta, 18 Oct.).

De Sultan van Boeloengan †. De Sultan van Boeloengan Maulana Mohamed Kasimoedin is Zondagmiddag overleden. (Aneta, 14 Oct.).

De Sultan van Boeloengan keerde Zondag 12 October van de hertenjacht terug. Hij baadde zich, gebruikte koffie, vroeg zijn familieleden vergeving voor de keeren, dat hij hard opgetreden was en begaf zich ter ruste. Ineens werd hulpgeroep gehoord en de toesnellende dochter vond den Sultan overleden. (Aneta, 18 Oct.).

De overleden Sultan is dezelfde, die verleden jaar een bezoek aan ons land gebracht heeft in verband met het Regeeringsjubileum van de Koningin en wiens terugroeping door de Indische Regeering zooveel stof heeft doen opwaaien. Later is zijn naam herhaaldelijk genoemd, omdat in zijn gebied zich de kwestie ass.-resident Karthaus-luitenant Mayer heeft afgespeeld, waarvan het onde[rzoek] nog niet is afgeloopen.

De Technische Hoogeschool. De Technische Ho[oge]school te Bandoeng, een particuliere stichting, den 18en door de Indische Regeering over[geno]men.

H. J. Vermeer †. Te 's-Gravenhage is in den ouder[dom] van 45 jaar overleden de heer Hendrik Jan [Ver]meer, oud-kapitein van het Indische leger.

Persoverzicht uit de Indische Blad[en] en Tijdschriften.

UIT DE EUROPEESCHE PERS.

Het Openbaar Gehoor (vervolg). **Winstaandeelkas**[...]

Het *Bat. Nbld.* (5 Sept.) wijst op het gevaar d[at] actie der overheid contra-actie in den kring va[n] communisme zal wekken en de *Java-Bode* (5 Sept.) v[estigt] de aandacht op de volksbeschouwing in Indië, we[lke] het communisme in de eerste plaats een strijd te[gen de] heerschende malaise ziet en dus uit een speciale [actie] tegen het communisme verkeerde gevolgtrekkingen [zal] maken.

Een bij uitnemendheid bezonnen oordeel lijkt d[e] *motief* (8 Sept.) dat van het „Vrijzinnig Weekblad" [opgeno]men in uittreksel in hare Persrubriek (blz. 12[...]) weergegeven. Het weekblad begrijpt dát verscherp[ing], hoezeer ook moreel verdedigbaar, het kwaad allicht [naar] binnen drijft en overigens slechts van vorm vera[ndering] doet. Dit gevaar valt — dunkt de „Loc". — voor[al te] duchten van een actie strekkende om het in Ned[erland] zich openbarend communisme het vereenigingsr[echt te] ontnemen.

Vervolgens geeft de „Loc." een beschouwing o[ver de] bevoegdheid van het Hooggerechtshof om de com[munis]tische partij tot verboden vereeniging te verkl[aren] over de juridische motiveering van hetgeen st[rijdig is] met de openbare orde bij vereenigingen. Hierbij [wordt] aangetoond dat een actie tegen het communisme [langs] dezen weg ingezet, juist tot een onverkwikkelijke [pro]paganda vóór het communisme onder dekking [der] wet, zou kunnen leiden. De „Loc." besluit: Eer[st zou] ons ten aanzien van het communisme een uitzon[derings]wetgeving aannemelijk, indien althans de overh[eid] niet meer bij machte zou weten om, met de sterke [arm] van een ruime strafwetgeving en een even ruime [...] externeeringsparagraaf in de hand, het actief c[ommu]nisme afdoend te bestrijden. De voorwaardelijke [...] waarin de passus der landvoogdelijke rede was [...] geeft hieromtrent slechts te vermoeden. Hoe dan [ook, de] historie van alle tijden heeft bewezen dat de ge[...] het kwaad aan verboden ontsnapt, maar tevens [...] *een waarlijk vrijzinnig gezag ondermijning niet [heeft] te vreezen, ook niet door dit kwaad van den dag.*

Het *Soerabajasch Hbl.* (10 en 11 Sept. 3de bl.) [...] *o.m.* dat het een onderschatten van het wezen [van het] Bolsjewisme is, wanneer men meent, dat het [zich zal] terugtrekken, indien de ontevredenheid in de In[landsche] wereld is weggenomen. Zij — aldus het slot [van het] artikel — de communisten, maken wel dat die [...] verdeelen om te heerschen, en gebruiken de [...] volksbeweging als een schijf, een soort wajang[...] spel. Terecht stelde de *„Nwe Soer. Ct."* (9 Se[pt.) het] aldus voor: „De communisten dekken zich listig [achter] de Inheemsche politieke beweging, welke zij, „vo[or]leiden", en achter die levende haag, welke, dank [zij de] bemesting, zeer snel groeien kan, — werken zij [aan hun] hen opgedragen taak." Met het oog op doel en [...] van het communisme blijft de keuze van „insl[aan" of] wel „uitslaan" van den brand niet bestaan. H[et com]munisme moet met zijn handen van de Inlandsche [be]weging afblijven. Doet het dit niet, maar gaat [het met] zijn brandstichterswerk voort, dan rust op de r[egeering] en overheid *de eenvoudige taak krachtig op te [treden] om wat aan haar zorg is toevertrouwd, te behoe[den en] in plaats van het vernielend element, den opbou[w en de] ontplooiïng te stellen.*

Volgens de *Java Bode* (10 Sept.) kunnen in ja[ren van] voorspoed, waarin de tegenstellingen te schril [...] juist de kiemen gelegd worden voor ontevredenh[eid. Het] communisme zal niet nalaten die ontevredenheid [te ex]ploiteeren voor zijn actie.... en de sfeer van [...] waarin het kapitaal onmogelijk rustig en veilig [werken] kan, is geschapen. En nu mag het toch wel van al[gemeene] bekendheid worden verondersteld, dat het com[munisme] met zijn directe en indirecte organen naarstig sp[eurt naar] locale ontevredenheden om de massa groepsg[ewijs ...]

obiliseeren tegen het kapitaal. Met een verbijsterend cy-
nisme kiest het zijn leuzen op *confessioneel-, nationalis-tisch of economisch gebied*.... 't is om 't even.... als de locale mobilisatie maar voltrokken wordt. *Onder de middelen ter bestrijding blijft het voorkomen van onte-vredenheid*, binnen de perken der mogelijkheden, het ver-zachten der àl te groote tegenstellingen in jaren van welvaart, *tot de beste*, en voor de toestanden in Ned.-Indië zeker de eenvoudigste behooren. In het welbegre-pen belang van het kapitaal.

De „*Ind. Fin.*" juicht het toe, dat ondernemingen, zonder eenigen dwang der overheid, allerlei goede werken voor de Inlandsche bevolking in hun rayon tot stand brengen. Doch het keurt in de Regeering af, dat zij in dit opzicht den ondernemers dwang wil *opleggen*, dat zij zelfs aan hen wil voorschrijven, hoe uit de winsten van onder-nemingen afgezonderde bedragen ten bate van sociale doeleinden zullen worden besteed. Op die wijze zijn *de winstaandeelkassen* niets dan vermomde belasting-heffin-gen. De *Java Bode* (13 Sept.) neemt een deel van die bezwaren weg: Er is namelijk uitdrukkelijk bepaald dat de besteding der fondsen zal plaats hebben *in overleg met de ondernemers*. De belasting is duidelijk; men weet waar men zich aan te houden heeft en de ondernemer weet van deze belasting ten minste waar het geld blijft en dat het in elk geval besteed wordt in het belang van de rust en welvaart rondom zijn bedrijf.

De pokken in Oost-Java.

In de eerste zes maanden van dit jaar kwamen in het gewest *Soerabaja* 376 pokkengevallen voor met 175 doo-den; op *Madoera* 412 gevallen met 42 dooden; in het gewest *Kediri* 10 gevallen (in Kediri is nagenoeg de ge-heele bevolking ingeënt); in het gewest *Pasoeroean* 115 gevallen met 46 dooden; in *Rembang* 10 gevallen met 5 dooden; in *Besoeki* 5 gevallen met 3 dooden; op *Bali* en Lombok deden zich geen gevallen voor.

In de *Locomotief* (10 Sept.) lezen wij hoe de pokken zich over Oost-Java hebben uitgebreid. Nadat bij den Directeur van den B. G. D. te Soerabaja bericht was ontvangen, werden door deze autoriteit onmiddellijk maat-regelen getroffen om de ziekte bij haar eerste optreden den kop in te drukken. Een legioen inlandsche vaccinateurs, gewapend met pokstof, trok de desa's in en begon zijn werk. Met de grootste bereidwilligheid liet het desavolk zich vaccineeren en revaccineeren. Het is zeker, dat aan dit voortvarend optreden en deze bereidwilligheid, het te danken is, dat de ziekte zich niet belangrijk heeft kunnen uitbreiden.

Naar aanleiding van de pokkengevallen in de laatste week van Augustus in de residenties *Soerabaja* (49 met 9 dooden), *Madoera* (109 met 2 dooden), *Besoeki* (74 met 3 dooden), *Pasoeroean* (41 met 1 doode) en *Rembang* (40 met 4 dooden), constateert het „Soer. Hbl." dat in weer-wil van op groote schaal toegepaste vaccinatie en revac-cinatie de ziekte nog immer krachtig optreedt. De be-strijding mag daarom geen oogenblik verflauwen en op-letten, ook voor het Europeesche element vooral ter hoofdplaats Soerabaja, blijft de boodschap.

De *Deli Crt.* (15 Sept.) vraagt zich af of het werkelijk meer dan 100 jaren geleden is, dat Edwar Jenner de menschheid zijn groote ontdekking van de koepokinen-ting schonk. In een stad en gewest als Soerabaja, waar men niet bevreesd behoeft te zijn als in enkele buitenge-westen voor fanatiek verzet tegen de pokkeninenting, be-hoeven — zoo meent het blad — tegenwoordig toch waar-lijk geen menschen meer aan pokken te overlijden. Ook niet zonder de verplichte inenting. *En het zal zaak zijn de geheele bevolking nog eens grondig door te enten*, voor-dat misschien een nieuw regime dat ook voor Indië onmo-gelijk tracht te maken.

De Kali Konto-werken. De Solovallei-werken.

De *Locomotief* (12 Sept.) geeft een nadere becijferde uit-werking van de voorstellen omtrent de ontginning in ge-mengd bedrijf van *de Kali Konto-waterkracht*, welke ge-gevens aan den Minister zijn verstrekt.

De totale bouwkosten van de Kali Konto-centrale, waar-in ook zijn berekend de kosten der door W. en E. ge-maakte ontwerpen en de rente tijdens den bouwtijd, zullen ƒ7.000.000 bedragen, welk cijfer in overleg met de Aniem is vastgesteld. Tijdens de behandeling in den Volks-raad was het financieel aspect zoo ongunstig mogelijk voorgesteld, waartoe men verplicht was doordat toenter-tijd de Aniem meende, dat men bij de uitvoering niet mocht rekenen op de mogelijkheid om obligaties uit te geven. Sindsdien voorziet men echter, dat de door gou-vernement en Aniem te vormen nieuwe maatschappij be-halve aandeelen ook wel obligaties zal kunnen uitgeven, althans voor een zevende gedeelte. Hierdoor zal dan het aandeel, door het gouvernement in het gemengd bedrijf te brengen, lager dan ƒ3.000.000 zijn, welk bedrag gestort moeten worden in de jaren 1925—1927.

Een redacteur van het „Soer. Hbl." bezocht de plaats, waar de dam van Tretes zal komen, die deel moet uit-maken van *het grootsche werk van de bevloeiing der Solo-vallei*. Aan het einde van zijn verslag vraagt hij: „Wat is er nog méér noodig om *snel en doortastend* dit geprojec-teerde, beloofde en winstgevende werk te beginnen?"

Het werk — aldus de *Java-Bode* (16 Sept.) — is inder-daad geprojecteerd.... maar de arbeid heeft 25 jaren stil gelegen en men bevindt zich thans voor de noodzake-lijkheid om het geheele plan wederom in studie te nemen, gezien de veranderingen, die in zulk een lang tijdsbestek plaats hebben gehad.

Verder constateert de verslaggever, dat het werk im-mers „beloofd" is. Dit is in zooverre juist, dat de regee-ringsgemachtigde voor B. O. W. in de voorjaarszitting van den Volksraad posten op de a.s. begrooting heeft toe-gezegd. In verband met het bovenstaande zal het duide-lijk zijn, dat die posten minder bedoeld zijn om het werk zelve „snel en doortastend" te beginnen, dan wel om de kosten van studie voor het nieuwe plan te bestrijden. De teekeningen en plannen van *ir. Ebner*, waarvan schr. me-dedeelt „dat ze reeds jaren geleden gemaakt" zijn, moeten getoetst worden aan de eischen, die de situatie van het huidig oogenblik stelt. Ten slotte zal het nieuwe, groote plan véél meer omvatten dan het werk in de Patjal-vallei alleen. Hiervoor is een rustig onderzoek noodig.

Ziedaar wat een „*snel en doortastend beginnen*" van het inderdaad vroeger reeds geprojecteerde werk vooralsnog in den weg staat. En in verband met de eischen van voor-zichtigheid, die gesteld mogen worden bij de besteding van de groote sommen, die met dit werk gemoeid zullen worden, kan men niet anders dan dankbaar zijn voor de wijze, waarop het wordt aangepakt.

Madoera door.

Naar aanleiding van een verblijf van vijf dagen op het eigenaardige eiland Madoera met zijn merkwaardige ge-schiedenis, zijn interessante, vaak humoristische verhou-dingen en zijn toestanden, afwijkend van de op Java heer-schende, geeft de *Oosthoek-redacteur* van het *Soeraba-jasch Hbl.* in de nrs. van 10, 11 en 12 Sept. een bloem-lezing onder den titel *Madoera door*, een verzameling nieuwtjes, opmerkingen, mededeelingen en critische be-schouwingen. Van de *ario's* vertelt hij o.m.:

De ario's zijn de nakomelingen van bloedverwanten der vroegere sultans en hun rijksgrooten. In vroe-gere jaren waren hun macht en aanzien haast on-begrensd. Al is dat sterk veranderd — in vele gevallen gelukkig voor 't volk — nog steeds vormen zij een kaste, die ver verheven is boven ieder, die niet van adel is. Ge kunt daarvan elken morgen kostelijke staaltjes zien in de Heerenstraat te Bangkalan. Als daar een ario op de fiets een niet-adellijke ook op de fiets, tegenkomt, is het uit met de vroolijke rust van laatstgenoemde. Hij stijgt af, holt met fiets en al naar den kant van den weg, tracht zich op te lossen, te verdwijnen tegen en in den muur, tot de ario is gepasseerd. Diens oogen groeten dankend met 'n hautainen blik! Kostelijk en lastig zijn ook de ver-houdingen, die ario's en niet-adellijken verwekken, als ze samen dienen bij één compagnie der Barisans. Niemand minder dan het Gouvernement heeft, door de omstandig-heden destijds gedwongen, tot de lastige verhoudingen meegewerkt, door de toekenning van ondersteuningen aan de ario's, die hun inkomsten verloren, toen Madoera onder rechtstreeksch bestuur werd gebracht. De ario's ontvingen die toelage, onder bepaling, dat zij bij 't overlijden van den begiftigde onder zijn kinderen zou worden verdeeld. Zoo versnipperde 't bedrag geslacht na geslacht tot onbeteekenende toeslagjes van 30, 20, zelfs 5 of 4 gul-den per maand. De ongelukkige bepaling voor sommige groepen, dat de toelage vervalt, indien de begiftigde door eigen arbeid voldoende inkomsten zou vinden, maakte, dat vele ario's van elke poging om zich te ontwikkelen of arbeid te vinden, afzagen. Hierdoor ontstond een groep onbeteekenende individuen. *Het wordt tijd, dat de des-kundige gouvernementsambtenaren 't probleem trachten op te lossen, hoe de deernis- en afkeerwekkende toestan-den in de ario's-wereld op Madoera zouden kunnen wor-den verbeterd.* 't Gaat niet aan, om „de spoeling" van ge-slacht op geslacht maar steeds dunner te laten worden en intusschen niets te doen voor de maatschappelijke ont-wikkeling van een hoog bij de bevolking in aanzien staan-de, of te stellen, stand!

In de beschrijving van *het oude fort van Soemenep* wordt het volgende onder de aandacht gebracht: In de schoolboeken in Nederland wordt altijd verteld, dat in de jaren 1812 en 1813 slechts op *Decima* de Hollandsche vlag bleef wapperen. Doch ook *op Soemenep's benteng is de Nederlandsche driekleur geen seconde naar beneden ge-haald*, dank zij de trouw der Madoereesche vorsten aan het Hollandsche gezag. Toen een Engelsch eskader in 1812 in straat Madoera verscheen, om Madoera's Panembahan's tot overgave van hun land te dwingen, begonnen de oor-

Dankbetuiging.

Bij ons vertrek naar N. O. I. is het ons een groote eer, Dr. J. F. v. D. POORTEN te Den Haag, Nobel-straat 1a, te bedanken voor de genezing van mijn vrouw. Daar waar zij nergens genezing kan vinden, werd zij door Dr. POORTEN wel genezen van een ernstige buikontsteking.

Dankend,
(w.g.) B. F. E. PINSEL, Padang.

logsschepen direct na aankomst de kanonnen af te laden, zoowel op Soemenep's kust als op het eiland Gili-Genteng. Doch enkele maanden later drong tot het commando der vloot het bericht door, dat Engeland de koloniën aan Holland had teruggegeven. Onmiddellijk vertrok het eskader uit straat Madoera, de affuiten der kanonnen achterlatend.

De Islamieten en de monogamie.

De Fransche dagbladen — veelal omtrent Islam-zaken goed ingelicht — bevatten beschouwingen naar aanleiding van het feit, dat de commissie uit het Turksche parlement te Angora in principe de monogamie heeft aanbevolen.

De *Locomotief* (9 Sept.) bespreekt naar aanleiding hiervan, de taak van de daartoe door de Nationale Vergadering te Angora benoemde commissie, die een nieuw gezinsstatuut te ontwerpen heeft voor de Turksche staatswet. Tevens releveert het blad *den strijd van wijlen Raden Adjeng Kartini* voor het enkelvoudig huwelijk.

Uiteraard — zoo eindigt het hoofdartikel — blijft het de vraag, in hoeverre dit Turksche voorbeeld in andere Mohammedaansche landen invloed zal uitoefenen en tot navolging zal leiden. Men zou er op mogen wijzen, dat juist in niet-zelfstandige Mohammedaansche landen zoo veelvuldig op Turksche voorbeelden wordt gewezen; men wijst daar gaarne op Angora. Thans geeft Angora inderdaad een voorbeeld. Men mag hopen, dat het niet zonder uitwerking zal blijven op de opvattingen en de gezindheid althans in de kringen van intellectueelen en ontwikkelden in Ned.-Indië; *de positie van de Inlandsche vrouw, de kracht van het Inlandsche gezin en daarmede het welzijn van de gemeenschap zouden er door gebaat zijn.*

Hoe zeide Kartini het ook: „Alles zal veranderen, mettertijd, maar wij moeten hard, hard arbeiden, anders komt die tijd nooit."

UIT DE INLANDSCHE PERS.

Eene beschouwing, in verband met de installatie van den Regent van Batavia.

De reeds te voren in de „Perniagaän" aangekondigde installatie van den Regent van Batavia heeft den 26en Mei j.l., aldaar, op plechtige wijze in het Stadhuis, plaats gehad en aan de redactie van dat blad tot eene beschouwing aanleiding gegeven, waaraan het navolgende is ontleend.

Het is gemakkelijk, zegt zij, hier te verklaren, dat, nu al gedurende een 3-tal eeuwen, de verkeerde gedachte heeft bestaan, als zoude het Bataviaasch ressort behooren tot de Maleische landen; zelfs werd die streek door vele onwetenden beschouwd als te zijn een eiland op zichzelf.

Dit westelijk deel van het eiland Java heeft zich sedert ruim 300 jaren afgescheiden van de Soendalanden, met het gevolg, dat Djakatra hare Soendasche afkomst is vergeten en de bevolking zich stelt boven die van de andere gedeelten van Java.

Hiertegenover staat evenwel het feit, dat, hoewel sedert eenige jaren op verandering valt te wijzen, de Javaansche vrouw van elders beschaamd is of wordt, wanneer zij aan een Bataviaan gedwongen wordt uitgehuwelijkt.

De Bataviaasche bevolking is natuurlijk hare eigen geschiedenis eveneens reeds lang vergeten, ook al omdat de bestaande geschiedenisboeken daaromtrent weinig opheldering geven, terwijl de redactie moet verklaren niet te weten, welke Bataviaan nu eigenlijk tot de oorspronkelijke bevolking behoort.

Een zeer uitgestrekt gebied maakten de vroegere Pasoendanlanden uit.

Men verstond daaronder de om het Rijk van Cheribon op Java gelegen landen, waar de bevolking de Soendasche taal sprak, doch Djakatra heeft die taal vergeten en daarvoor de Maleische taal in gebruik genomen. De kleeding, de gebruiken, de zeden en gewoonten zijn daarbij zóódanig in den loop der tijden veranderd, dat men moeilijk kan zeggen of een Bataviaan tot de Soendasche, Javaansche of Maleische volksgroep behoort.

Bij de eerste aankomst van de Nederlanders op Java was Djakatra eene onderhoorigheid van den Vorst van Bantam.

Onder diens invloed pleegde Djakatra ontrouwe handelingen tegenover de Nederlanders, met het gevolg, dat de Gouverneur-Generaal Coen de Inlandsche vestiging in bezit nam en haar den naam van Batavia gaf, van welken naam de bevolking Batawi heeft gemaakt.

Tot hoever Djakatra en later Batavia zich uitstrekte, is bij de toonaangevende Inlandsche Batavianen [illegible] bekend.

Het Nederlandsche bestuur, dat direct gezag [illegible] oefende, vond het niet bepaald noodig die gren[zen] vast te stellen.

Al deze omstandigheden te zamen genomen, is [illegible] van sommige zijden wel eenigszins verrast over [de] wijze, waarop men zich uitgesloofd heeft om th[ans] wederom de hooge functie van Regent in te stellen [in] een ressort, dat geheel en al tot het Gouvernement[s]gebied gerekend wordt te behooren.

Dit scheen ook de meening te zijn van den he[er] Schotman, die, in de aanstelling van zulk een Rege[nt] een gevaar scheen te zien, doch, als loco-Burgem[ees]ter, zijne meening wijzigde, daarbij vergetende, [dat] Batavia vroeger niet werd bestuurd door een Reg[ent], doch zelfs door een Vorst.

Wanneer hij van oordeel is, dat zulk eene fun[ctie] van Regent overbodig is, dan geldt dit zeker niet v[oor] de stad Batavia.

Hoe het zij, men heeft thans aldaar een Javaans[chen] Regent aangesteld over eene bevolking, die geheel [en] al vreemd staat tegenover de Javaansche zeden en [ge]woonten.

En, al moge nu de tijdgeest aansturen op het [illegible] verdwijnen van de fijn beschaafde Javaansche [illegible] toch zal het in tegenwoordigheid van zulk een Re[gent] niet gemakkelijk zijn de Javaansche eerbiedsbetu[igin]gen geheel en al op zijde te zetten.

Dit bleek reeds bij gelegenheid zijner instal[latie], voor welke plechtigheid hij als zijn wensch ha[d te] kennen gegeven, dat de Inlandsche pryai's moesten [ge]kleed zijn in het Javaansch pryaicostuum.

Al werd de badjoevorm van de jas toegelaten, [aan] het dragen van de kain pandjang alias „dodot" [kon] men niet ontkomen.

Die dracht heeft voor vele Inlandsche ambtenaren hare eigenaardige bezwaren.

Zij dragen natuurlijk wel de kain, doch tusschen h[et] dragen daarvan en het dragen van de dodot is to[ch] een groot verschil.

Niet alleen dat deze aan de voorzijde geplooid [is] en aan de onder-achterzijde eene sleep heeft, bemoei[]lijkt zij ook het hurken, voor het geval dit wordt ver[]langd.

Doch de Regent zal dit zeker niet van zijne pry[ai's] verlangen, al ware het alleen maar om het gefluister [te] voorkomen van Inlandsche toeschouwers en v[an] in functie zijnde Nederlandsche ambtenaren.

In elk geval krijgt men ter hoofdplaats Batavia [de] Soendasche taal en adat, welke al 300 jaar verg[eten] zijn, terug, hetgeen onwillekeurig de vraag uitlokt [of] men soms naar den vroegeren tijd terug wil.

Het hurken en het maken van de „sembah" zou [voor]eens moeilijk kunnen worden voor de Bataviaa[sche] pryais, wier knieën reeds verstijfd zijn en die [illegible] gewoon zijn geweest de lange broek te dragen.

UIT DE CHINEESCHE PERS.

Een en ander over den Burgerlijken Stand der Chineezen in Ned.-Indië.

I.

In de „Sinar Sumatra" van 12 April 1924, beg[int] [een] vrouwelijke medewerkster van dat blad, Kim Nj[o], [haar] spijt uit te drukken aan de redactie over het fe[it, dat] deze vergeten heeft haar naamteekening te pl[aatsen] onder het opstel, dat een week te voren in de [„Sinar] Sumatra" was geplaatst.

Anderen zouden daaruit kunnen opmaken, dat [het] artikel van de redactie zelve afkomstig was, niet [het] minst, omdat van de zijde der redactie van [eene] rectificatie geen sprake is geweest.

De schrijfster hoopt evenwel, dat de correcteur [van] het blad in den vervolge wat beter uit zijne [oogen] zal zien.

De redactie antwoordde hierop, dat zij vertr[ouwt], dat de schrijfster de begane fout zou willen [ver]schuldigen, waar zij zelve ook wel weet, hoe[zeer] tekortkomingen van het geheele menschdom [nu een]maal zijn.

De schrijfster wilde thans eens de aandacht v[estigen] op eene aangelegenheid, welke voor de Chin[eesche] vrouwen van het hoogste belang is.

Het is wel bekend, zegt zij, dat de Chineesche [man]nen, en vooral de sociaal welgestelden onder hen, [dikwijls] wijls met één oog en ook wel met een half oo[g de] aandacht trachten te trekken van andere vrouw[en]

eene wijze, welke vrij vernederend is voor de Chineesche vrouw en niettegenstaande de moderne richting streeft naar hare opheffing.

Zij althans, hoorde niet alleen, doch zag ook persoonlijk tal van eigenmachtige handelingen dier Chineesche heeren, waaronder die van het maken van valsche huwelijksacten, die reeds zoovele Chineesche vrouwen tot slachtoffers hebben gemaakt en deze in de moeilijkste levensomstandigheden hebben gebracht.

De Chineesche vrouwen voor die praktijken te waarschuwen, was dan ook blijkbaar het doel van dit opstel.

Het is nog niet zoo lang geleden, schrijft zij, dat de nieuwsbladen gevuld waren met berichten over eene Chineesche vrouw, die, niettegenstaande hare zwangerschap, plotseling door haar zoogenaamden echtgenoot werd achtergelaten.

Eene andere jonge maagd had zijn hart weten te stelen.

Zij sprak de Nederlandsche taal, was keurig gekleed, gebruikte veel poeder op het gelaat, danste, speelde op de fluit, kortom, zij beschikte over zoovele gaven en talenten, dat de pen der schrijfster niet in staat is ze alle op te teekenen.

Dit geval moge tot leering strekken aan Chineesche ouders en Chineesche jonge dames, die er naar streven den naam en de belangen der familie hoog te houden.

Verder zegt de schrijfster, dat zij zoo dikwijls hoort zeggen, dat de voorschriften met betrekking tot den burgerlijken stand der Chineezen in Ned.-Indië, die hunne huwelijksverhoudingen beter zouden regelen, in de praktijk niet beantwoorden aan het doel, dat met de invoering er van is beoogd.

Die huwelijksvoorschriften zouden voor de verloofden vervelend, vermoeiend(?) en bovendien kostbaar zijn, terwijl met het wachten op het kantoor van den Kapitein-Chinees en op het bureau van den Assistent-Resident veel tijd is gemoeid, aleer de huwelijksacte is geteekend.

Toen die burgerlijke stand nog niet bestond, kwamen echtscheidingen betrekkelijk weinig voor, niet alleen omdat het schaamtegevoel destijds sterk sprak, doch ook omdat de Chineesche gebruiken de innerlijke gevoelens der menschen beheerschten.

Thans zijn die toestanden geheel en al veranderd, niet het minst, omdat, zoowel van mannelijke als van vrouwelijke zijde, allerlei praktijken in toepassing worden gebracht, die er toe moeten leiden dat het vroegere huwelijk ongedaan wordt gemaakt en men, zonder de geweld aan te doen, van elkander af raakt.

Waarmede de schrijfster zeggen wil, dat de voorschriften op het stuk van huwelijkssluiting van Chineezen in Ned.-Indië, de verhouding van man en vrouw in de Chineesche gezinnen zoo dikwijls, na veel geharrewar, geheel en al in de war brengen.

Waar zoovele personen niet op de hoogte zijn der bestaande huwelijksvoorschriften en tal van onwetenden ten deze reeds het slachtoffer zijn geworden van hunne sluwe rasgenooten, acht de schrijfster het haar plicht hier het een en ander bekend te stellen, dat wellicht van nut kan zijn voor Chineesche ouders en Chineesche jonge meisjes.

Zoo stelt zij de vraag, wat eene vrouw moet doen, wanneer zij, na in onwetendheid, op een door den man geschreven opgemaakt geschrift van huwelijksverklaring, bij den burgerlijken stand om, met hem in huwelijksgemeenschap te zijn getreden, door dezen, onder voorwendsel van onmogelijk verdere samenleving, wordt verlaten dan wel op zijde gezet.

Zulk een man heeft voor zulk eene huwelijkssluiting, met alles wat daaraan vastzit, wel vele kosten gemaakt, doch dat feit beteekent voor den royaal bevonden Chinees natuurlijk niets.

(Wordt vervolgd.)

Literatuur-Overzicht.

Koloniale Studiën.

De Augustus-afl. bevat de volgende bijdragen:

Een artikel van mr. dr. B. J. F. Steinmetz over het onderscheid tusschen gewone en buitengewone uitgaven en de grondslagen der leeningpolitiek, waarin de desbetreffende theorie van mr. Van Gijn en het Nederlandsche wetsontwerp tot regeling van de inrichting der staatsbegrooting en staatsrekening, waarin deze theorie belichaamd is, aan een critisch onderzoek worden onderworpen en een ander stelsel wordt aangegeven.

Een beschouwing van dr. Alb. C. Kruijt, den bekenden zendeling-ethnoloog, getiteld „De beteekenis van den natten rijstbouw voor de Possoërs", dat uit de ervaring bij dezen volksstam opgedaan, den samenhang duidelijk maakt tusschen de evolutie in den landbouw en die in de godsdienstige en maatschappelijke inzichten van een volk.

Een opstel van den ingenieur W. H. Brandenburg over landelijke watervoorzieningen, dat ten doel heeft te betoogen, dat ook kleinere gemeenten de watervoorziening als rendabel bedrijf kunnen ter hand nemen en welke voordeelen daaraan verbonden zijn.

Een artikel van J. van Gelderen, dat hetgeen het jaarverslag van de Javasche Bank en de handelingen van den Volksraad over den Indischen gulden hebben te berde gebracht, aan de theorie van de geldwaarde toetst.

Voorts de vaste rubrieken: Gedachtenwisseling. (De crisis in de padicultuur op Java). — Sociaal-economische kroniek. — Boekbespreking.

De groote cultures in Ned.-Indië en eenige naburige koloniën.

Onder bovenstaanden titel is verschenen een door het Departement van Landbouw uitgegeven publicatie, waarin is vervat het rapport, dat het hoofd der afdeeling landbouweconomie van dat departement, dr. N. R. Pekelharing, aan de regeering heeft uitgebracht nopens een in de laatste maanden van 1923 door hem gemaakten dienstreis naar eenige naburige koloniën, „om een vergelijkende studie te maken omtrent de voorwaarden, welke in die landen en in N.-I. voor het vestigen van landbouwondernemingen worden geboden aan vreemd kapitaal."

Het valt ten zeerste toe te juichen, zegt het „Bat. Nbl.", dat de regeering het nuttig heeft geacht dit bijzonderbelangwekkend rapport, zij het uiteraard met weglating van de daarin voorkomende vertrouwelijk ontvangen gegevens, onder publiek bereik te brengen.

In de inleiding lezen wij, dat, zooals uit de bewoordingen daarvan blijkt, de verstrekte opdracht in zooverre beperkt was, dat de studie zich had te bepalen tot de vergelijking van de bestaansvoorwaarden voor landbouwondernemingen, zoodat mijnbouw, industrie, handel en verkeer er buiten vielen. Ook de tijd, die voor het onderzoek beschikbaar werd gesteld, was beperkt, omdat de regeering met bekwamen spoed wenschte te worden ingelicht over de hoofdzaken en te beschikken over gegevens en documenten. De bezochte landen waren het schiereiland Malakka, Britsch-Noord-Borneo (zonder Serawak en Broenei) en Fransch-Indo-China, waaraan respectievelijk 7 weken, 18 dagen en 8 weken werden besteed, waarvan natuurlijk nog een gedeelte voor de reizen afging. Het behoeft wel geen nader betoog, dat in zulk een kort tijdsbestek geen uitvoerige, nog veel minder een volledige studie kon worden gemaakt van de voorwaarden, waaronder de groote cultures in bedoelde landen werken; doch wel werd een overzicht van de hoofdzaken verkregen en werden tal van gegevens en documenten bijeengebracht, welke voor verdere vergelijking van belang zijn.

Dr. Pekelharing wijdt in zijn rapport allereerst uitvoerige beschouwingen aan de natuurlijke en economische factoren en aan de groot-cultures in de door hem bezochte streken, om daarna een samenvattend overzicht te geven en zijne conclusies mede te deelen.

Regeeringsmaatregelen kunnen — zoo zegt dr. P. in die conclusies — den gedeeltelijken voorsprong, die Nederlandsch-Indië boven de drie andere landen heeft, in een voorsprong over de geheele linie omzetten door te streven naar:

1. vlugge en practische beschikbaarstelling van grond;
2. een werkvolkvoorziening, die bedrijfszekerheid geeft in de buitengewesten;
3. een belastingstelsel, waarvan de werking te overzien is, dat de rentabiliteit niet te zeer in gevaar brengt, dat aanwending van een gedeelte van de winsten ter uitbreiding van het bedrijf aanmoedigt en dat er mede rekening houdt, dat kapitaliseering van een gedeelte van de winst tot snellere toestrooming van „nieuw kapitaal" leidt dan uitbreiding van het aandeelenkapitaal der in cultures geinteresseerde naamlooze vennootschappen of oprichting van nieuwe maatschappijen.

Verslag van den Dienst der Opiumregie over 1923.

Verschenen is het jaarverslag over 1923 van den dienst der opiumregie, waarin o.m. wordt geconstateerd, dat het debiet over dat jaar 18.21 procent en de bruto-opbrengst 14.98 procent lager is, dan in 1922. Op Java en Madoera verminderden debiet en bruto-opbrengst met 17.59 procent, terwijl voor de buitengewesten het debiet 18.90 en de bruto-opbrengst 14.98 lager waren.

Alleen in de gewesten Bantam, Cheribon, Riouw en Ond. en Banka en Ond. is de verkochte hoeveelheid regie-opium gestegen, overal elders nam zij af.

Geconstateerd wordt, dat de in 1922 bijna overal heer-

schende malaise ook in het verslagjaar haar invloed in de meeste streken bleef doen gevoelen. Van verbetering van den economischen toestand was over het algemeen nog weinig te bespeuren.

Als hoofdoorzaak van de debietsvermindering wordt dan ook de malaise aangemerkt, waardoor vele schuivers zich genoodzaakt zagen hun dagelijksch kwantum te verminderen, of het gebruik van opium geheel te staken.

Als tweede oorzaak moet de toenemende sluikhandel in Oost-Azië worden genoemd. Slechts in zes gewesten werd in 1923 geen, niet van de regie afkomstig opium, aangehaald, tegen in 13 gewesten in 1922. Verder doet in streken met een voltooid licentiestelsel de geleidelijke vermindering van het aantal vergunningen en van de in totaal daarop toegestane hoeveelheid opium, als gevolg van overlijden of vertrek naar elders, dan wel staking van het opiumgebruik door de vergunninghouders, het debiet verminderen, doch ook in de meeste onvoltooide licentiegebieden neemt het aantal vergunningen voortdurend af.

Ook enkele plaatselijke oorzaken moeten evenwel in aanmerking genomen worden.

De geldelijke opbrengst (bruto) in 1923 bedroeg voor Java en Madoera ƒ 20.122.301.85 tegen ƒ 24.417.696.90 in 1922, terwijl deze cijfers voor de buitengewesten respectievelijk zijn ƒ 17.443.446.93 en ƒ 19.767.892.17.

De cijfers voor geheel Ned.-Indië bedragen ƒ 37.565.748.78 en ƒ 44.185.589.07.

Djawa. Orgaan van het Java-Instituut.

Ter eere van de verheffing van P. A. A. Praboe Prangwadono tot P. A. A. Mangkoenagoro VII is van Djawa, driemaandelijksch tijdschrift, orgaan van het Java Instituut, een extra nummer verschenen. Het opent met een portret, is ook verder ruim geïllustreerd en bevat een keur van toepasselijke bijdragen.

Na een gedicht van Noto Soeroto schrijft R. A. Dr. Hoesein Djajadiningrat over de namen Prangwadono en Mangkoenagoro. — A. Muhlenfeld doet sprekende karaktertrekken van dezen bestuurder, dezen voorvechter der echt Javaansche cultuur uitkomen. — K. P. Hadiwidjojo vertelt over de rijkssieraden van het Mangkoenagaransche vorstenhuis. — R. M. Mr. Gondowinoto geeft persoonlijke herinneringen uit Holland. — Dr. D. A. Rinkes huldigt den Mangkoenegaran. — R. T. Wediodiningrat prijst Prins Mangkoenegoro IV als dichter-philisoof. — J. Kunst beschouwt de muziek in den Mangkoenegaran. — Dr. Martha A. Muusses beschrijft oudheden te Soekoeh. — S. Koperberg eert den eere-voorzitter van het Java-Instituut. — J. Kats geeft een bijdrage over Wajang Madya. — H. Kraemer doet mededeelingen over „tapa". — Dr. B. Schrieke over Brama en Lawoe. — T. K. beschouwt geest en intellect in de Javaansche ontwikkeling. — Ir. H. Maclaine Pont bespreekt de Bangsal Tamanan van den kraton te Djokja. — Mr. B. ter Haar Bzn. schrijft over de zoutwinning te Koewoe. — R. A. A. A. Djajadiningrat schonk aan zijn opstel den titel „Vorst en volk". — Dan volgen bijdragen met betrekking tot het Studiefonds van het Mangkoenagorosche rijk en over Jong-Java als deel van de inlandsche volksbeweging. — Een persoverzicht besluit de aflevering. (N. R. Ct.)

De Inlandsche Landbouw.

Door de Afdeeling Landbouw van het Departement van Landbouw, Nijverheid en Handel te Buitenzorg is een negental, deels geillustreerde geschriftjes uitgegeven (druk van G. Kolff en Co. te Weltevreden). De titels luiden:

Eenige gegevens over den Inlandschen landbouw. — De beteekenis van den Inlandschen landbouw. — Bevordering van den Inlandschen landbouw door den Landbouwvoorlichtingsdienst. — Bemoeienissen van den Landbouwvoorlichtingsdienst met de bestrijding van ziekten en plagen in het rijstgewas. — Het gebruik van betere werktuigen bij den teelt van eenjarige gewassen. — De Inlandsche suikerrietcultuur. — Theecultuur van de Inlandsche bevolking. — Twee Inlandsche theeplanters-associaties in de Preanger-Regentschappen. — De volksrubbercultuur in Ned.-Indië.

Algemeen Landbouwweekblad voor Ned.-Indië.

Hoofdzakelijke inhoud van No. 11 (13 Sept. '24). De Australische zuivelindustrie, door H. M. J. Fein. — De dierenwereld uit des planters naaste omgeving (vervolg). — Njirodata's (Een kruisingsproduct van apis indica en apis dorsata), door Ram. — Landbouwzaken in den Volksraad (vervolg). — Sprokkelingen uit de buitenlandsche pers. — Java Rubber Planters Bond.

Archief voor de Rubbercultuur in Ned.-Indië.

Jaarg. 8, No. 9 (Sept. '24). Bemestingsproeven met Hevea. — Resultaten van de in West-Java, Midden-Java en de Lampongs gehouden bereidings- enquete, door O. de Vries, R. Riebl en W. Spoon. — Samenvatting eenige resultaten der op Java gehouden bereidings-en... tes, door Dr. O. de Vries. — Onderzoekingen over waterstofionenconcentratie in den latex van Hevea ... siliensis, door Dr. W. Bobilioff. — Onderzoekingen ... de rol van het eiwit der Hevea-latex, door J. Groe... wege.

Geneeskundig Tijdschrift voor Ned.-Indië.

Uit den inhoud van deel 64, afl. 4. De therapie ... amoebendysenterie, door Dr. P. H. M. Travaglino en ... den Mas Soedjono. — Stollingstijd en aantal bloedpl... jes bij mijnworm- en malaria-anaemieën, door E. R. ... Luyke Roskott. — Aanteekeningen omtrent anopheline... broedplaatsen op de Bandoengsche Hoogvlakte, door Dr. J. H. Schuurmans Stekhoven en A. W. Schuurmans Ste... hoven-Meijer. — Over Amyloidosis bij Javanen, door ... W. Grootings. — Uit de geneeskundige verslagen der we... tenschappelijke Nieuw-Guinea-Expeditie 1920—1921. ... malaria, door Dr. H. J. T. Bijlmer, met eenige aan... lende opmerkingen, door H. de Rook. Nadere besch... wingen over de Zwartwaterkoorts, door H. de Ro... Speciaal anophelinen-onderzoek, door H. de Rook. ... vitamine-rantsoeneering, door Dr. H. J. T. Bijlmer. ... disch verslag van den bergtocht en slotbeschouwin... door Dr. H. J. T. Bijlmer, met aanvullende opmer... gen, door H. de Rook. — Uit de practijk der vliege... ringen. De taak van den medicus in de ontwikk... der luchtvaart, door Dr. P. M. van Wulfften Palthe. ... Microsporie bij Javaansche kinderen en hare epide... logie, door R. Soetomo. — Favus in Indië, door Dr. J. de Vrieze. — Graphische voorstellingen van de ... naamste ziekten betreffende het Ned.-Indische leger ... durende de jaren 1908 tot en met 1923, bewerkt door C. Bobbert en S. van Dam. — Hysterische oogaandoe... gen bij een Amboineesech fuselier, door E. de Wa...

De Indische Mercuur.

Inhoud van No. 42. Eenige fabricatiecijfers van ... baansche suikerfabrieken, maaltijd 1923—24, door Dr. ... C. Prinsen Geerligs. — Geschiedenis der cacaocultuur ... Suriname, door A. Reyne, besproken door Prof. Dr. F. A. F. C. Went. — Geen Assistentenregeling voor Java. ... Nieuwe suikerfabrieken op Java. — Uitvoer der vo... naamste handelsartikelen uit het vrije verkeer van ... en Madoera door particulieren. — Kultuurberichten. ... Kleine mededeelingen. — Financieele berichten en ... slagen, zoomede de overige wekelijksche rubrieken. ... De afd. Handelsmuseum van het Kol. Instituut ... literatuur over oliën, vetten en wassen.

Indisch Militair Tijdschrift.

Uit den inhoud van jaarg. '24, No. 9. Het Dui... Infanterie-voorschrift (vervolg), door M. R. H. Calm... — Moet onze Cavalerie lichter worden? door L. ... Savalle. — Het nieuwe schietvoorschrift voor de In... terie, door M. — Naar aanleiding van de „Italiaansche methode", door H. C. Hekker. — Over de voorwaard... veroordeeling in het militair tuchtrecht, door F. T. — ... volledige dagtaak, door J. F. B. — Het roode paspoort ... het briefje van ontslag, door F. J. P. S. — De begroo... in den Volksraad (vervolg).

Boschbouwkundig Tijdschrift Tectona.

De Sept. afl. bevat de volgende bijdragen. — Ten ... scheid aan A. J. van Deventer, door H. Oosterling. ... Land- en boschbouw in Palembang, door A. Thor... (met kaarten). — Bosschen en hout op Java ... Chineesche geschriften, door T. Altona. — Rond het ... mengde bedrijf, door W. Zwart. — Wildhoutpro... plantingen door de Oost-Indische Compagnie in ... door E. H. B. Brascamp. — Een Italiaansche prijs... door E. H. B. Brascamp.

Indië. Geïllustreerd Tijdschrift.

Het zieleleven der Indonesiërs, door N. (vervolg). ... Hollandsche en Portugeesche vestigingen op het ... Ternate, door kapitein Becking. — Poelau ... (Straits Settlements), door C. Lekkerkerker. — Naar ... Pondok, door M. E. R.

De Macedoniër. Zendingstijdschrift.

De Oct.-afl. bevat o.a. Soemba. De oude Z... geschiedenis (1877—1904), door D. K. Wielenga. — ... Rijnsche Zending in onzen Archipel, door D. Pol. — ... mijn uitkijk, door D. Pol.

Suriname.

Aan „De West" van 23 September ontleenen wij ... volgende:

„Rouw. Toen Mr. Nijsingh Donderdagmiddag om zes uur in de Koloniale Staten den eed aflegde als waarnemend Gouverneur, was het overlijden van Mr. Rietberg nog niet bekend. Nadat de heer Nijsingh de zaal verlaten had, kwam de tijding van het overlijden, die groote ontroering teweeg bracht. De Voorzitter der Koloniale Staten, Mr. S. D. de Vries, zichtbaar onder den indruk, wijdde de volgende woorden aan de nagedachtenis van den overledene:

„Diep geschokt door het droevige bericht, hetwelk mij daareven heeft bereikt, dat de heden afgetreden waarnemend Gouverneur, Mr. L. J. Rietberg, overleden is, voel ik behoefte om in deze buitengewone vergadering der Koloniale Staten, belegd voor de eedsaflegging door dengene, die bij Koninklijk Besluit aangewezen is om in de plaats van Mr. Rietberg als waarnemend Gouverneur op te treden, eenige woorden van diepe droefheid te wijden aan den persoon van hem, die zoo juist verscheiden is. Ik geloof niet te veel te zeggen, als ik hier doe uitkomen, dat Mr. Rietberg was een trouw dienaar van Hare Majesteit de Koningin en een voorbeeld van een Nederlander, die hierheen gekomen, van Suriname, welks belangen hij in de hoogste betrekkingen had te dienen, zijn tweede vaderland heeft gemaakt.

Tegelijk met deze woorden van eerbiedige hulde, welke ik hier in 's Lands Vergaderzaal wijd aan de nagedachtenis van den overledene, betuig ik tevens ons aller deelneming in den rouw, waarin thans gedompeld zijn de echtgenoote, die de overledene hier achterlaat en de zoon in Nederland, dien de overleden vader zoo gelukkig is geweest nog onlangs eenigen tijd bij zich te mogen hebben.

Ik herhaal het: Nederland heeft in Mr. Middelberg een trouw dienaar verloren. Aan Suriname is een rechtschapen en hoogstaand eerste ambtenaar des Lands ontvallen."

* * *

„De West" van 19 September wijdt een zeer waarderend artikel aan de uitvaart van den overleden gouverneur. Het blad merkt daarbij op:

„Het is sedert menschenheugenis niet meer gebeurd dat een Gouverneur in functie in Suriname overleden is. De laatste keer dat dit geschiedde was op 14 Juni 1852, toen Mr. Ph. de Kanter, die als procureur-generaal meermalen het ambt van gouverneur waarnam, gedurende welk tijdens hij wederom dit hooge ambt vervulde."

* * *

Volgens een mededeeling in „De West" van 12 September, heeft de jury hare beslissing genomen omtrent de ingekomen antwoorden (elf in getal) op de prijsvraag van den Gouverneur in zake hervorming van het onderwijs in den zin van arbeidsopleiding.

De eerste prijs, ten bedrage van *f* 300, is toegekend aan de inzending onder motto *Ego sum*, welke bleek te zijn van den heer Clemens Rankisoon Biswanmitre.

De tweede prijs, ten bedrage van *f* 100, is toegekend aan de inzending onder motto *Pro Patria*, welke bleek te zijn van den heer Edwin Wong.

Wij hopen, dat de antwoorden gepubliceerd zullen worden. Wellicht verdient het overweging al de ingekomen antwoorden in het licht te geven. Allicht bevatten ook de niet bekroonde antwoorden nuttige opmerkingen.

* * *

Onder het hoofd „*Petroleumonderzoek*" schrijft „De West" van 23 September:

„De heer B. Koker, aan wie een vergunning is verleend tot onderzoek naar petroleum in de kolonie, is Zondag per Fransche mail, vergezeld van den heer A. J. Moelaart, hier teruggekeerd. Over eenige weken worden hier verwacht de deskundigen, die het noodige voor-onderzoek zullen instellen, alvorens omtrent diepboringen wordt beslist."

* * *

„De West" van 26 September meldt:

„Op de plantage Pieterszorg is men dezer dagen begonnen met het neersabelen van 50 akkers cacao, die er bijzonder slecht voorstond. In de plaats van deze cacao zal koffie worden geplant. Men overweegt om, naast Liberia, ook een deel der velden met Robusta te beplanten. Deze koffiesoort, waarvan op Guineesche Vriendschap een aanplant bestaat, is bijzonder rijk van dracht, doch men heeft nog geen zekerheid omtrent de prijzen die zij zal opbrengen.

Voor de sinaasappelcultuur blijft belangstelling bestaan. Nu weder vernamen wij, dat op La Liberté de bestaande cultuur zal worden uitgebreid, zoomede dat op Guineesche Vriendschap deze cultuur zal worden ter hand genomen. De bestaande aanplant van sinaasappelen op Liberté, op kleigrond, die er eenige jaren geleden kwijnend uitzag, heeft zich, na een grondbewerking, geheel hersteld. De stand der boomen is gunstig en de dracht zeer overvloedig. De nieuwe aanplant komt deels op hooge klei, deels op een schelprits.

* * *

Onder den naam „*De Periskoop*" is te Paramaribo een proefnummer verschenen van een op te richten weekblad. Het proefnummer heeft ons niet bereikt, maar naar de inhoudsopgave, die „*De West*" daarvan geeft, belooft het nieuwe weekblad een aanwinst voor de kolonie te zullen zijn.

* * *

Wij lezen in de „N. R. Ct." van 16 October, Ochtendblad C:

„Onze correspondent te Berlijn meldt:

Naar aanleiding van het bericht van de „Telegraaf", overgenomen in ons ochtendblad van Dinsdag, volgens hetwelk een belangrijke Duitsche groep baron van Heemstra zou hebben gepolst over onderhandelingen aangaande de exploitatie van suikerfabrieken en plantages in Suriname, kan worden meegedeeld, dat er verschillende, thans nog niet voor publicatie vatbare overwegingen zijn, die dit bericht op zichzelf niet onwaarschijnlijk doen wezen.

Op de centrale van de Verein der Deutschen Zuckerindustrie en in andere suikerkringen, is van deze plannen niets bekend, zoodat men, gezien ook het geringe belang van de Duitsche bietsuikerindustrie bij deze zaak, kan aannemen, dat het hier geen industrieele, maar een financieele groep geldt. Naar bekend is, waren reeds voor den oorlog Hamburgsche en Bremensche financieele groepen geinteresseerd bij suikerplantages in Midden-Amerika en in het bijzonder op Cuba."

* * *

Over „*Nederland en Suriname*" schrijft „*De Telegraaf*" van 17 October, 4e avondblad, onder het motto: „*In het vergeetboek*":

„Naar aanleiding van het bericht, dat wij dezer dagen publiceerden aangaande mogelijke onderhandelingen die gevoerd zouden worden tusschen een belangrijke Duitsche groep en de Nederlandsche regeering betreffende de exploitatie van suikerplantages en -fabrieken in het district Nickerie, deelt men ons mede, dat nog niet lang geleden de minister van Koloniën aan eventueele gegadigden hier te lande te kennen heeft gegeven, dat de regeering bereid zou zijn tot zeer ver gaande concessies ten opzichte van het aanvoeren van arbeidskrachten en het aanleggen van wegen en den bouw van aanlegplaatsen langs de Corantynrivier alsmede van vrijstelling van belasting in den geest van artt. 34 en 35 van de Nederlandsche wet op de grondbelasting, die van landbouwondernemingen, of mede van landbouwondernemingen wordt geheven.

Zoowel de regeering hier te lande als de gouverneur van Suriname, die thans met verlof hier aanwezig is (baron van Heemstra) waren ten zeerste teleurgesteld door de afwijzende houding, die de grootste Nederlandsch-Indische Cultuurinstellingen tegenover de uiterst tegemoetkomende houding der regeering meenden te moeten aannemen.

Het is toch bekend, dat de handelsvereeniging „Amsterdam" nog steeds bezig is, goede terreinen voor suikercultuur te zoeken, o.a. in de buitenbezittingen, hoewel het evenzeer in vakkringen bekend is, dat de Nederlandsche Handelmaatschappij met hare suikerfabriek in Suriname, al werd die dan ook gebouwd in een tijd toen bouwen uiterst duur was, gunstige resultaten bereikt, terwijl alle vakkundigen het er over eens zijn, dat de bodem van Suriname buitengewoon vruchtbaar is en in vele streken in de eerste plaats voor de suikercultuur. Ook het aanvoeren van arbeidskrachten levert geen bezwaar meer op, en terwijl vroeger Suriname in Britsch Indië om arbeidskrachten moest komen, ziet het er thans zelfs naar uit, dat Britsch Guiana om arbeidskrachten op Java ter markt zal moeten komen.

Men heeft de regeering wel eens verweten, dat zij niet genoeg deed voor Suriname, maar de statistieken doen zien, dat sedert 1893 het tekort aldoor aangroeit en Nederland aan Suriname gedurende 75 jaren (van 1846—1921) niet minder dan zeven en dertig millioen gulden heeft ten koste gelegd, waarbij gedurende 1922 en 1923 nog ongeveer acht millioen zijn gekomen, zoodat het totaal reeds over de *f* 45.000.000 beloopt.

Het is niet aan de regeering in Nederland, noch ook aan eenig individueel ambtenaar te wijten, zoo het Suriname niet goed gaat. Het particulier initiatief in Nederland is dermate op Nederlandsch Oost-Indië geconcentreerd, dat Suriname in het vergeetboek is geraakt en bij velen in een ander boekje staat, dat een leelijken naam heeft, dien wij maar niet zullen neerschrijven, aldus een onzer medewerkers. Dat dit laatste het geval is, wordt veroorzaakt door de vele tegenslagen, die men daarginds in Suriname met allerlei cultures heeft ondervonden, maar die geenszins bewijzen, dat men daarom maar bij de pakken moet gaan neerzitten. Integendeel, de bestaande suiker-ondernemingen leveren het bewijs op, dat die cultuur daar stellig goede vooruitzichten heeft."

* * *

In de „N. R. Ct." van 18 October, Ochtendblad A, een interessante bespreking van een artikel van den heer A. P. Penard te Paramaribo over *„Surinaamsche volksvertellingen"*, verschenen in de *„Bijdragen tot de Taal-, Land- en Volkenkunde van Nederlandsch-Indië"*, Deel 80, afl. 2-3, 1924.

* * *

De *„Haagsche Post"* van 18 October wijdt een artikel aan het boek van Albert Londres: „Au Bagne", waarvan reeds het 44ste duizendtal verschenen is.

* * *

De wrn. Bibliothecaris van de Koninklijke Vereeniging Koloniaal Instituut, deelt ons mede, dat van het *„Gouvernementsblad van Suriname"* in de boekerij van het Instituut ontbreken: de jaargangen 1873 t/m. 1880, 1882, 1885 t/m. 1887, 1899 t/m. 1904.

Op het bezit van een volledige serie wordt veel prijs gesteld. Zoo er onder onze lezers hier en in Suriname mochten zijn, die bereid zijn het ontbrekende te helpen aanvullen, zouden wij hun in overweging geven hiervan mededeeling te doen aan den wnd. Bibliothecaris (Mauritskade 65/66, Amsterdam). De boekerij is bereid de kosten te vergoeden of in ruil voor de ontvangen jaargangen die publicaties van het Koloniaal Instituut af te staan, welke mochten verlangd worden.

Curaçao.

De aanval van De Cassard.

De laatste aflevering van *de West-Indische Gids* bevat een dagboek, gehouden tijdens De Cassards brandschatting van Curaçao. Mr. De Gaay Fortman heeft dit gevonden in de bibliotheek der Gentsche Universiteit. De vraag is: hoe komt het daar? Toen wij dit lazen, dachten wij ineens aan de mededeeling, die wij uit de *Amigoe* in dit blad overgenomen hebben, dat de onlangs overleden heer Gorsira zijne rijke boekerij aan den Belgischen staat verkocht heeft. Kunnen wij hier de oplossing van de gestelde vraag hebben? Dan is langs dien weg misschien ook de onbekende schrijver van het „journael" op te sporen.

Als dat eens waar was!

De *Amigoe* schrijft:

„De Koloniale Kas heeft den laatsten tijd aardige douceurtjes gehad aan overdrachtskosten, tengevolge van den aankoop van verschillende terreinen en plantages door de Curaçaosche Petroleum Maatschappij.

Naar ons werd meegedeeld, hoopt men met deze douceurtjes dit jaar tot een sluitende begrooting te komen."

Waar die buitenkansjes op het verleden zien, en eene begrooting voor de toekomst geldt, bedoelt de *Amigoe* waarschijnlijk te spreken van een sluitende rekening over 1924.

Steun-Commissie

Op initiatief van en door den waarnemend Gouverneur is een commissie benoemd, bestaande uit de heeren J. Penha, Ockenburg, Henry Perret Gentil en Jos. Ellis, om gelden in te zamelen voor de bewoners der Bovenwindsche eilanden, vooral Statius en Saba, die door den laatsten orkaan, hetzij aan hun huis, hetzij aan vee of oogst ernstige schade geleden hebben.

Op de vraag in hoever er persoonlijke schade geleden was, werd door den Gezaghebber der Bovenwindsche eilanden geantwoord, dat op St. Martin geen particuliere schade geleden is, doch dat op St. Eustatius en Saba samen door particulieren een schade geleden is van ± fl. 4800. De Commissie heeft een som opgehaald van fl. 3000. Het ontbrekende zal door het „Fonds Nederlandsche Antillen" worden aangevuld. *(A. d. C.)*

Scheepvaartverkeer.

In Augustus kwamen 150 zeilschepen, metende 626.766 M3. en 101 zeilschepen, metende 25.341 M3. de Annabaai binnenvallen, buiten de schepen van de vaart en de visscherij.

Naar aanleiding van hetgeen wij eenige weken gel uit *Neptunus en de Voortstuwer* overnomen, treft het nu in de *Amigoe* te lezen:

„Aan het verlangen der organisaties in Holland sch door de Directie van de tankvloot van de Cur. Petr. voldaan te zijn.

Het Engelsch personeel van de tankschepen zal spoedig mogelijk door Hollandsch vervangen word Binnenkort wordt er met de volgende Colon-booten met 2 nieuwe tankschepen die spoedig kunnen aankom in het geheel nog 19 man personeel uit Holland deze tankschepen verwacht.

Van dit aantal zijn er deze week al twee met de S *vesant* aangekomen."

Personalia.

Ter gelegenheid van het Eeuwfeest van Mgr. M. windt, eerste Apostolisch Vicaris van Curaçao, heeft Pius XI bij Breve van 25 Juli Mgr. M. G. Vuylsteke noemt tot Assistent-Bisschop bij den Pauselijken tot Huisprelaat en tot Romeinsch Edele, met den van Graaf, met alle privileges aan deze eeretitels bonden.

De 1e luitenant J. Hulst, van het 8e reg. inf., is 5 jaar gedetacheerd bij de troepenmacht op Curaçao

De C. P. M.

Naar wij vernemen, is het stellen van 42 Petrol tanks van verschillenden inhoud voor de Bataafsche troleum-Maatschappij te Curaçao door de Pletterij I. Enthoven en Cie te Delft nu nagenoeg geheel op leverd, dat is bijna een maand voor den oplevering datum.

Men meldt ons nog, dat in uitzicht is gesteld, de Pletterij nu wederom pl.m. 60 tanks te moeten gesteld worden. *(Standaard)*

Suez- en Panamakanaal.

De *Amigoe di Curaçao* geeft onderstaande vergelijk tusschen beide kanalen:

„In 1923 is het aantal schepen dat door het P kanaal ging grooter geweest dan dat wat door het S kanaal stoomde, nam. 5037 tegen 4621. Ook de tonnen wees op hetzelfde verschijnsel met 24.737.437 22.730.162 ton netto.

Toch is de vooruitgang voor Suez in de jaren na oorlog in den klimmenden taak gebleven, zoodat gedacht behoeft te worden dat Panama afbreuk gedaan aan de oude route.

De doorvaart bij Suez gaf toch: 1921: ruim 18 mi ton; 1922: ruim 20 millioen ton.

Panama is nu juist 10 jaren open. De beweging langzaam toe. In 1922 naderde het schepental 3000 ruim 13 millioen ton. Toen gaf 1923 68 pCt. toename het schepental en de tonnenmaat werd plots bijna dubbeld. De oorzaak, de reden van dit verschijnsel zooals van meer andere verrassingen in onzen tijd zoeken bij de petroleum. De tonnenmaat voor de tank in 1922 nog 1.5 millioen steeg in het volgende jaar over 10 millioen. De petroleumvelden in Zuid-Cali trokken de leege schepen uit den Atlantischen O die geladen Los-Angeles weer verlieten, terug naar Oostkust en verder de wereld in.

Ligt er waarheid in de waarneming, dat de Z.-Ca nische petroleumvelden op zoodanige wijze in expl zijn gebracht, dat zij nu een jaar geleden hun max effect bereikt hebben en sedert minder produceeren, zou Panama wel weer beneden Suez kunnen dalen. bekend is van de resultaten over de eerste vier ma van 1924 wijst inderdaad in deze richting."

Regen.

Na een dagenlange ontzettende, bijna ondragelijke die ons naar een verfrisschend regentje deed werden we eindelijk Donderdagmorgen (11 Sept streeks half elf, op een flinke malsche regenbui die tot ongeveer kwart over elf aanhield. Het echte tropische regen, zooals we in lange niet hebben. Als de teekenen niet bedriegen, dan kunnen spoedig nog meer regen verwachten. In de stad m.M. Het is echter zeer te betwijfelen of deze regen over het geheele eiland heeft uitgestrekt. *(A. d.*

Uit den Verren Vreemde.

Chineesche schimmen.

Den 13en bracht de telegraaf het bericht, dat de oorlog tusschen de toetsjoen van Kiang Soe, die voor de regeering streed, en den toetsjoen van Tsjekiang, die in opstand tegen Peking was, als volstreden kon worden beschouwd en geëindigd is met een volslagen nederlaag van den laatste. Het in de richting van Sjanghai terugtrekkend leger werd op den voet gevolgd door de regeeringstroepen. De buitenlanders in Sjanghai waren hierdoor volstrekt niet verontrust, als bewijs hiervoor haalde het ...dbericht aan, dat opgewekt aan voetbal en tennis ...d gedaan, men achtte leven en eigendom voldoende ...hermd door de gelande buitenlandsche marinetroepen en door de door vreemdelingen opgerichte vrijwillige ...erwachten.

...ere berichten wisten te vertellen van tooneelen in Sjanghai, die minder geruststellend waren. De in elkaar gezakte krijgsmacht van Tsjekiang, onder generaal Loe joeng Sjang, trok in wanorde op Sjanghai terug. De generaal, zijn staf en de hoofdambtenaren waren er vandoor gegaan. Al dadelijk begonnen de Chineesche inwoners der stad voor plundering door de 20.000 niet-betaalde ...lagen strijders te vreezen. Het spoedig oprukken van Kiang Soe-troepen, onder generaal Tsji si joean, die den 14en de stad al bezetten, wendde het gevaar voor de ...nog tijdig af, maar daar buiten werd toch geplunderd. De regeering te Peking en de plaatselijke autoriteiten te Sjanghai wenschten de verslagenen liefst zoo spoedig mogelijk naar hun land terug te zenden, maar dit ...niet zoo heel gemakkelijk te gaan. Vooreerst hebben enkele onderbevelhebbers van Loe joeng Sjang afdeelingen op de been gehouden, zij vragen afgekocht te worden en trachten intusschen de zwervende krijgers nog tot zich toe te halen. De regeeringstroepen staan elders in China nog op twee andere punten te velde tegenover ...tionnaire legers, ook daarbij mogen de overwonnenen zich vooral niet gaan aansluiten.

Loe joeng Sjang is naar Japan gevlucht, waar hij ontvangen werd met de mededeeling er alleen te mogen blijven indien hij verzekerde er geen basis voor eenige nieuwe campagne te zullen vestigen, mededeeling, waarop hij ...in wilde gaan, daar hij voornemens schijnt te zijn zijn vriend Tsjang tso Lin, dictator te Moekden, over ...ken.

In Sjanghai kon men gewapende troepjes van de beide ...broederlijk dooreen in de straten zien loopen, het... eerst leuk werd opgevat, maar, daar gewapende, on...digde soldaten een gevaarlijk element vormen, ver...ntte het verschijnsel iedereen al meer en meer. Men ...tot onderhandelingen over, over de voorwaarden van ontwapening en het terugvoeren naar hun land. — ...deze op niets uitliepen, groepeerden een 5000-tal ...tot een legertje, dat loopgraven aanlegde langs de ...lijn, op korten afstand van de wijk der buitenlan... De militaire commandant vond 't niet raadzaam hen ...geweld uiteen te jagen, aangezien hij dan juist een ...eene plundering verwachtte. Hij liet hen nu 10 dollar per man aanbieden met terugvoer naar hun woonplaatsen, als zij de wapens neerlegden. Het aanbod is ten ...tot 20 dollar en vrij vervoer gestegen. Volgens bericht van den 18en October, zou men op dit accoord tot overeenstemming gekomen zijn en zou Sjanghai nu ge...kunnen zijn.

...t de centrale regeering te Peking dus reden om ...dezen loop van zaken tevreden te zijn, zij heeft, zoo...zegd, nog op twee andere fronten strijd te voeren. Maarschalk Woe Pei Foe, de momenteele machthebbende te Peking, heeft in Mansjoerije maarschalk Tsjang tso ...overwinnen, die een goed georganiseerd en gewapend leger op de been heeft, en uit Zuid-China heeft hij ...beruchten dr. Soen jat Sen te verdrijven.

...ft het buitenland zich niet veel bemoeid met den ...tegen Tsjekiang, blijkbaar zal 't anders gaan nu Mansjoerije in het spel betrokken is. Japan heeft zoowel de regeering te Peking als aan Tsjang tso Lin een ...gezonden, om er op te wijzen, dat honderdduizen... Japanners in Mantsjoerije en Mongolië wonen en dat ...waarborgen noodig acht om hun belangen daar ...stellen.

Van Amerikaansche zijde ziet men hierin een eersten ...naar interventie van Tokio. Uit Riga is gemeld, dat ...bolsjewikische oorlogsschepen (d.i. zoowat de geheele Russische Oostzee-vloot) bevel hebben gekregen zich gereed te maken voor vertrek naar het Verre Oosten. Tegelijkertijd kwam 't bericht van het versterken van alle Russische garnizoenen aan de Chineesche en Mongoolsche ... Hierin wordt een aanwijzing gezien, dat de Sovjet ...bedacht is den Chineeschen revolutionnairen steun ...brengen. Moskou beweert echter dat 't alleen een maatregel betreft, om de vloot in een ijsvrije zee te brengen, om gereed te blijven voor eventueele mogelijkheden. In Peking beweert men over gegevens te beschikken, die op aanvoer van vliegtuigen en modern wapentuig uit Frankrijk in Mansjoerije wijzen. Het is zeer te betwijfelen of de staten, welke zich neutraal hebben verklaard, in dit voornemen zullen kunnen (of willen) volharden.

De berichten over het verloop van den strijd loopen zoozeer uiteen, dat er vooralsnog geen peil op te trekken is. Den 9en October overschreed Tsjang tso Lin den Grooten Chineeschen muur. Daar werd den 19en October gestreden aan het Sjanhaikwanfront.

Maarschalk Woe-Fei-Foe, die zelf de leiding der regeeringstroepen op zich genomen had, had zijn hoofdkwartier gevestigd aan boord van een oorlogsschip in de haven van Tsjinwantao. De daar liggende schepen zijn uit vliegtuigen van Tsjang tso Lin gebombardeerd.

De strijd woedt ook daarfel.

In het zuiden is dr. Soen jat Sen nog de hoofdfiguur. Kanton is de hoofdstad van zijn Zuid-Chineesche republiek. Hij heeft al een heele revolutionaire loopbaan achter den rug. Overgegaan tot de bolsjewikische methode, is hij een type van den terroriseerenden drijver, meegevoerd in den ontketenden stroom, dien hij onmachtig is te beheerschen.

Chineesche kooplieden in Kanton hebben een vrijwilligerskorps op de been gebracht, om hen te beschermen tegen de roode troepen van dr. Sen. 't Is tot heftige straatgevechten tusschen deze partijen gekomen. Een hevige brand, de gewone metgezel van roode troebelen, woedt tevens in de stad. De wijken der vreemden werden nog veilig geacht, maar van Amerikaansche zijde werd eerst bij dr. Sen aangedrongen op het afdoend doen bewaken van de buitenlanders. Daarna kregen 2 kanonneerbooten, in den Stillen Oceaan gestationneerd, opdracht om zich naar Kanton te begeven ter beveiliging van de daar wonende Amerikanen. Uit Honkong werd bericht, dat een afdeeling van 50 man Britsch-Indische infanterie, met machinegeweren, naar Kanton onderweg was.

Een bericht van 19 October maakt gewag van: De vrijwilligers sloegen op de vlucht, wapens en uniformstukken weggooiend. Toen volgde een ware orgie van moord en plundering in de wijk der Chineesche kooplieden. Verscheiden vluchtelingen werden bekneld tusschen het geweervuur en de brandende gebouwen, en vonden er den dood. Het westelijke gedeelte van de stad is geheel verwoest; meer dan 1000 winkels liggen tegen den grond, de schade wordt op meer dan 5 millioen P. St. geschat.

Wat zal, wat kan Peking in verband hiermede doen?

Spaansch Marokko, het Danaïden-vat.

Bij koninklijk decreet van Alfonsus XIII van 14 October zijn de reservisten van de drie laatste lichtingen onder de wapenen geroepen. Aan den hoogen Spaanschen commissaris in Marokko, generaal Aizpuru is, op zijn verzoek, om gezondheidsredenen ontslag verleend. Daarbij sloot het bericht aan dat Primo de Rivera, terwijl hij hoofd van het Directorium blijft, zelf tot hoogen commissaris in Marokko is benoemd.

De toestand wordt er met den dag meer kritiek, niettegenstaande de steeds weer naar Marokko gezonden soldaten en de geofferde millioenen, zelfs juist hierdoor, want in Spanje zelf wordt het verzet al sterker, terwijl in Marokko het eene verlies op het andere blijft volgen. Pas heeft de 400 m. sterke bezetting van Besjarrax zich weer aan de haar omsingelende Riffkabielen moeten overgeven.

In Spanje uit de publieke opinie zich al krasser en krasser tegenover Primo de Rivera en den koning. Hebben wij hiervan eerder reeds staaltjes bijgebracht, nu heeft de bekende schrijver Blasco Ibanez openlijk de beschuldiging van wreedheid, onbekwaamheid, dubbelhartigheid en onmacht tot Alfonsus XIII gericht. Hij durft ronduit op het uitroepen der republiek aan te dringen.

Primo de Rivera was reeds eenigen tijd in Marokko, hij heeft er niets ten goede weten te wenden; hij zal dit nu ook wel niet weten te doen. Het heeft er allen schijn van dat Abd el Krim en Raisoeli veel gevaarlijker worden voor de regeering en voor den koning, dan de uit Spanje aanrukkende versterking het voor den vorst der Kabielen en voor het Moorsche opperhoofd kunnen worden.

Als oplossing weet echter niemand iets anders aan te geven dan prijsgeven van Marokko, doch Spanje zit er ook door Algeciras aan vast. Het vat der Danaïden blijft lek.

De wereldvlucht van den Argentiniër met een Nederlandsche vliegmachine.

Uit Kobe (Japan) is aan het Haagsche Anetakantoor gemeld, dat majoor Zanni te Tokio uit naam van Fokker een receptie heeft gehouden, waarbij tal van officieele personen tegenwoordig waren. Majoor Zanni verklaarde,

BESCHIKBAAR.

dat hij de Fokker C IV niet bestuurd had, doch dat dit vliegtuig het hem had gedaan. De mecaniciën Bertrame zeide, dat hij dit type boven alle andere verkiest.

Zanni is van plan den tocht voort te zetten, indien hij de beschikking kan krijgen over drie schepen om op de vliegroute te kruisen, daar het seizoen voor het oversteken van den Stillen Oceaan voorbij is. Zijn vertrouwen in de machine is echter zoo groot, dat hij het toch wil beproeven en hij is overtuigd, dat deze Fokker, die hem dwars door den Indischen moesson heeft gebracht, opnieuw zal volbrengen wat onmogelijk schijnt.

Berichten der Afdeelingen.

Afdeeling 's-Gravenhage:

Wajangvoorstelling en Dansdemonstratie

door R. S. Hardjodiringgo, op *Donderdag 30 October 1924*, des avonds 8 uur, in het Feestgebouw „de Vereeniging", Willemstraat.

1. Inleiding. — De ontwikkeling van de wajang in verband met den godsdienst. — Wajangdemonstratie.
2. De dans. — Nationale en wajangdansen.

De Secretaris,
J. C. BAUDOIN,
Jacob Hopstraat 12.

Afdeeling Utrecht:

Aan de leden wordt bekend gemaakt, dat de medaille (herinnering aan het 25-jarig bestaan der vereeniging) ter bezichtiging is neergelegd bij de firma Begeer, Vos en Van Kempen op het Oud-Kerkhof, alhier.

Het Bestuur der afd. Utrecht en O.

Mededeelingen.

Van het Dagelijksch Bestuur:

Den Heeren Secretarissen der afdeelingen wordt beleefd verzocht om onder de leden hunner afdeeling bekendheid te geven aan de bij het Secretariaat der Vereeniging, den Haag, Heulstraat 17, alsnog beschikbare exemplaren der Oost- en West-medaille (ter herinnering aan het 25-jarig bestaan der Vereeniging). Prijs per stuk f 3.50.

Van het Informatie-Bureau:

VOOR DEN INDISCHEN DIENST ZIJN BESTEMD:

M. Boon, Van Galenstraat 46, te Helder, als administratief ambtenaar bij het Binnenlandsch Bestuur;

Mr. W. F. L. Buschkens, Weteringkade 92 te 's-Gravenhage, als rechterlijk ambtenaar;

A. R. Nelissen, Archimedesstraat 4 te 's-Gravenhage, als tijdelijk adjunct-accountant bij den belastingdienst.

UIT DEN DIENST IN INDIE AANGEKOMEN AMBTENAREN.

E. J. Wind, houtvester bij het Boschwezen, Oosterbeek, Hotel Pension Schimmel.
L. von Dewall, administrateur bij het Dep. v. B. B., Den Haag, Beeklaan 419.
Mej. J. C. F. Nieuwenhuyzen, analist bij het Dep. v. Landb., Nijv. en Handel, Den Haag, p/a. Nederl. Ind. Escompto Mij.
C. von Dewall, controleur bij het B. B. op Java en Madoera, Den Haag, Hotel de Zalm, Molenstraat.
Mevr. L. von Dewall geb. Ellinger, hoofd der administratie bij den dienst van den Mijnbouw, Den Haag, Beeklaan 419.
Dr. J. Scholtens, geneesheer Directeur bij het Krankzinnigengesticht te Buitenzorg, Amsterdam, Jan Luykenstraat 17.
Dr. D. Burger, houtvester bij het Boschwezen, de Steeg, p/a. Dr. H. Burger, Villa Zandbergen.
Ir. W. Nobel, ingenieur bij den dienst voor Waterkracht en Electriciteit, Den Haag, Taxusstraat 34.
H. G. Nieuwenhuis, architect bij den Waterst. en 's Lands B. O. W., Scheveningen, Rotterdamsche straat 3.
F. A. C. Lapré, tijd. commies voor de Belastingen aan het belastingkantoor te Weltevreden, Den Haag, Obrechtstraat 505.
G. A. E. Lapré, administratief ambtenaar bij de P. T. T., Den Haag, Obrechtstraat 505.
G. A. Lapré, commies bij het Parket van den Procureur Generaal bij het Hooggerechtshof v. N.-I., Den Haag, Obrechtstraat 505.
J. A. van Leeuwen, hoofddetachementscommandant kl. bij het Korps Gewapende Politie, Rotterd[am], Korte Wagenstraat 25.
H. J. A. J. Kemps, referendaris bij het Departement [van] Financiën, Den Haag, Copernicuslaan 17.
S. Schoggers, assistent-resident op Borneo, Den H[aag], Hotel Pomona.
J. F. J. Heybers, politieopziener 1e kl., Woerden, Loonstraat 4.
E. H. Anthonijsz, landmeter 2e kl. bij het Kadast[er], Den Haag, Copernicusstraat 196.
Mr. Th. A. Fruin, wnd. onderdirecteur bij de Centr[ale] kas voor het Volkscredietwezen, Den Haag, Laan
J. Stade, stationscommies bij de S.S. en Tr., Rotterdam, Gerard Jan Mulderstraat 104.
W. Th. Ronz, onderwijzer 2e kl. bij het O. E. L. O., Amsterdam, p/a. K. J. Ronz, Transvaalkade 98.

BESCHIKBAAR.

Mutaties van 15 tot 22 Oct. 1924.

Nieuwe Leden.

R. E. Filet, oud-kapitein N.-I. L., Amersfoort, van L[...]neplaan 19. f 5.
Mej. J. L. E. Waller, Amsterdam, Sarpathiepark 76hs f 5.—.
E. Zuur, Wassenaar, Sandhorstlaan. f 5.

Afschrijven:

Mevrouw J. J. A. M. van Overeem-van Arkel, Den Haag, Prins Mauritsplein 23. (Overleden).

Adresveranderingen.

A. L. C. Beekman, Gep. O.-I. Ambtenaar, van: Haarlem, Westerhoutstraat 16, naar: Nice, Grand Hotel des Palmiers.
W. A. Zelle, Gep. O.-I. Ambtenaar, Oosterbeek, van: Paul Krugerstr. 1 naar: Pension „Sonnehoeck", Grindweg 9.
J. Haar, Oud-Directeur van Zuid-Afrika, van: Amersfoort, Hof 26, naar: Den Haag, Wenkenbachstraat 44. f 5.
W. J. Rahder, oud-Resident, van: Frankfurt a. M., Hospiz Baseler Hof, naar: Den Haag, Hotel Pomona.
Mevr. A. Nill-Marinissen, Den Haag, van: Batjanstraat 28, naar: Anna van Saxenstraat 25.
J. Swartjes, oud Luit.-Kolonel O.-I. L., Den Haag, van: Snelliusstraat 57, naar: Thomsonlaan 17a.
J. Kreemer, Gep. O.-I. Ambtenaar, Den Haag, van: Van Speijkstraat 131 naar: Antonie Duijckstraat 64.
J. E. Bijlo, Gep. O.-I. Hoofdambt., Rijswijk, Geestbrugweg, van: 27 naar 58.
Jhr. Jan Feith, Hoofdredacteur Indische Post, van: Hilversum, Hooge Naarderweg 70, naar: Den Haag, Plaats 24. f 5.
W. J. Cohen Stuart, oud-Minister v. Marine, van: Scheveningen, Dirk Hoogenraadstraat 224, naar: Nice, Poste restante.
Mevrouw G. van der Most-van Spijk, van: Den Haag, Pijnboomstraat 58, naar: p. a. Signorina Ghidoni, via Montevideo 11 te Genova (Italië).
L. J. Harmsen, Directeur NillMij., van: Weltevreden naar: Den Haag, Oranjestraat 13. f 5.
Mr. J. Th. Goossens, Raadslid Hooggerechtshof, van: Den Haag, Elsstraat 70, naar: Weltevreden, Dep. Justitie.
D. G. Draayer, Luit.-Kolonel Inf., van: Djokdja naar: Palembang.
J. Fabriek, Adsp. Politieopziener, Buitenzorg, van: [...] Bat. Inf. naar: de Politieschool.
Mr. J. B. R. J. T. Pilon, voorzitter Landraad te Djokja, Soembinglaan 7.
M. T. Velsing, Ass. Resident, naar: Kendangan.
A. J. C. van der Kuyl, 1ste Luit. Mil. Adm. blijft Magelang.
E. D. Kunst, Houtvester, naar: Bandoeng.
S. D. van der Spek, oud-officier, thans Adm. Ambt. [bij] het Krankzinnigengesticht te Lawang.
J. Ch. Tokaija, Griffier Landraad, naar: Pandeglang.
W. A. v. d. Capellen, Controleur B.B., naar: Mag[...]
M. A. Evers, Kapitein Inf., naar: Moearatebo.
J. W.Ebbink, Luit.-Kolonel Inf., naar: Koepang.
A. Verheul Jr., fung. Controleur B.B. naar: Kota Radja.

DEN LEDEN wordt beleefd doch dringend verzocht bij adresverandering hiervan ten spoedigste mededeeling te doen: in Nederland aan den Heer Administrateur der Vereeniging, Heulstraat 17, Den Haag; in Indië aan den Hoofdvertegenwoordiger, den Heer Mr. K. FAUSER, Soemenep (Madoera).

Vereeniging „OOST en WEST".

HOOFDBESTUUR: Heulstraat 17, 'S-GRAVENHAGE.

STUDIE-COMMISSIE. De gedelegeerde dezer Commissie, de Heer J. C. HIETINK, Prins Mauritsplein 23, Den Haag, Tel. Sch. 752, neemt belangeloos de zorg op zich van in Nederland vertoevende kinderen en jongelieden uit Oost- en West-Indië, die hier te lande geen familie of kennissen hebben, die dit kunnen doen.

INFORMATIE-BUREAU ten behoeve van personen, die een werkkring zoeken in Nederl. Oost- of West-Indië of daartoe hunne kinderen of pupillen willen opleiden, ook voorlichting verstrekkende op elk gebied aan personen van Indië komende of aanraking met Indië zoekende. Men wende zich tot den Secretaris, Heulstraat 17, 's-Gravenhage, Telef. H. 4519, Bureau-uren 10—12 v.m. en 2.30—4 n.m. Schriftelijke verzoeken om inlichtingen zonder bijvoeging van porto voor de beantwoording worden als regel buiten beschouwing gelaten.

TEHUIS VOOR INDISCHE STUDENTEN, Prins Mauritsplein 23, Den Haag, Tel. Sch. 752. Dit „Tehuis" biedt aan studeerenden van alle landaarden uit Oost- en West-Indië, wier ouders niet in Nederland vertoeven, tegen matigen prijs een tijdelijk verblijf aan, desgewenscht met hulp en voorlichting. Aanvragen te richten tot den Directeur, den Heer J. C. HIETINK of den administrateur, den Heer W. MEIJER.

TEHUIS VOOR NEDERLANDSCH-INDISCHE BEDIENDEN, „Persinggahan", van Boetselaerlaan 2, 's-Gravenhage, waar Ned.-Ind. bedienden een tijdelijk onderkomen en hulp en raad kunnen vinden. Indische bedienden, die met een familie naar Indië willen terugkeeren, een dienst zoeken of van dienstbetrekking willen veranderen, wenden zich tot den Directeur, den Heer F. DE MUNNIK, Telef. Scheveningen No. 248

LEESZAAL, Heulstraat 17. Bevat de actueele lectuur betreffende Oost- en West-Indië.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17 en de Firma MARTINUS NIJHOFF, Lange Voorhout 9, Den Haag, zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. 1. **Een boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn.** (Tweede druk). Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

2. Onze Oost. II. **Iets over den Inlander en zijn Zieleleven,** door T. J. BEZEMER. Prijs: **f 0.05** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

b. Onze West Tweede druk bestaande uit:
1. **De Kolonie Suriname,** door FRED. OUDSCHANS DENTZ;
2. **De Kolonie Curaçao,** door Mr. B. DE GAAY FORTMAN.
Prijs: **f 0.50** en f 0.06 frankeerkosten.

c. Staats- en particuliere betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen: Werkkring en Vooruitzichten.

I. **De Bestuursambtenaren in Nederl.-Indië.** (2de, geheel omgewerkte druk met 8 foto's.) Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.

II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.** (2de verbeterde druk). Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

III. **De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië.** (2de verbeterde druk). Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

IV. **De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.** (2de verbeterde druk). Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

V. **De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.** Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

VI. **De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië.** Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

VII. **De Vooruitzichten van den Nederlandschen Arts in Nederlandsch-Indië.** Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.

VIII. **De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in N.-Indië.** Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

IX. **De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederl.-Indië.** (Opnieuw herzien). Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

X. **De Ambtenaar bij den Post-, Telegraaf- en Telefoondienst in Nederl.-Indië.** Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.

XI. **De Geëmpl. bij de Rubber-(caoutch.) cultuur en bij eenige Bergcultures in N.-Indië.** Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

XII. **Onze Koloniën.** Prijs **f 0.35** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

Serie I.
Nederlandsch-Indië en de handel.
Indische toestanden gezien door een Inlander.
Het leven van den bestuursambtenaar in het binnenland.
Sarikat-Islam.
De Suikernijverheid in Nederlandsch-Indië.
De afschaffing van de laatste heerendiensten op Java.
Denkbeelden der Inlanders van onzen Indischen Archipel omtrent het ontstaan van ziekten.
De Europeesche vrouw in Indië.
De bosschen van Nederl.-Indië, hunne benutting en verzorging.
Over de Kolonie Suriname.

Serie II.
No. 1. De militaire positie van Nederlandsch-Indië.
„ 2. Het Javaansch tooneel.
„ 3. Het spoor- en tramwegwezen in Nederlandsch-Indië.
„ 4. De theecultuur op Java.
„ 5. 's Lands Plantentuin te Buitenzorg.
„ 6. Een doode taal in Indië.
„ 7. De inlandsche dorpsgemeenschap op Java.
„ 8. De rijstteelt in Nederlandsch-Indië.
„ 9. De Javaan gelijk hij schijnt en is.
„ 10. Brandende Koloniale Vraagstukken.

Serie III.
Over Bali en zijne bewoners.
Bevloeiing in Nederlandsch-Indië.
Criminaliteit in Nederlandsch-Indië.
Scholen onder de Oost-Indische Compagnie.
No. 5. Nederlanders in Indië.
„ 6/7. Het Nederlandsch-Indisch Volkscredietwezen.
„ 8. Het leven van den Europeeschen militair in Ned. Oost-Indië
„ 9. De Slavernij in Oost-Indië.

B. Beleefd verzoek bij bestelling het kostende vooraf per postwissel toe te zenden aan het INFORMATIE-BUREAU, Heulstraat 17, 's-Gravenhage.

Bovenstaande werkjes zijn ook verkrijgbaar bij den Hoofdvertegenwoordiger der Vereeniging in Ned.-Indië, den Heer Mr. K. FAUSER, Soemenep (Madoera).

Afdeeling 'S-GRAVENHAGE.

Het Secretariaat-Penningmeesterschap der Afdeeling 's-Gravenhage is gevestigd **Heulstraat 17** (Hoofdbestuur).

Aan de Leden van „Oost en West"

Het bestaan van het „Koloniaal Weekblad" is, dit behoeft geen betoog, een levensbehoefte voor Uw vereeniging.

Op twee manieren kunt U het orgaan steunen:

1°. door de adverteerders, die Uw weekblad helpen financieren, met Uw inkoopen te bevoordeelen en daarbij den naam van het blad te vermelden,

2°. door Uw leveranciers aan te sporen in Uw orgaan te adverteeren, of door onzen reiziger bij Uw leveranciers een introductie te verschaffen.

Mogen wij op Uw medewerking in deze rekenen?

DE UITGEEFSTER.